

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק רפפורט – אב"ד, הרב אוריאל אליהו, הרב צבי בוקשפן

התובעת: **פלונית** (ע"י ב"כ עו"ד שי שמחירוב)

נגד

הנתבע: **פלוני** (ע"י ב"כ עו"ד ישראל זלישנסקי)

הנדון: שלילת יהדות אגב תביעת גירושין ונפקויותיה לעניין התביעות שהוגשו

פסק-דין

התיק נשוא ענייננו, בירור יהדות, שנפתח בהוראת בית הדין, אינו עוד תיק כשאר תיקי בירור יהדות הקיימים בבית הדין, הנפתחים בדרך כלל על ידי המבקשים לברר ולאשר את יהדותם.

במקרה שלפנינו נסיבות פתיחת התיק הם להיפך, התיק נפתח כדי לברר את אי יהדותו של האיש, זאת לאור טענותיו של האיש שאינו יהודי, על אף שהוא ואימו ואחיו רשומים כיהודים. הרבנות הראשית לישראל אף חיתנה את האיש ואת אחיו עם יהודיות כשרות בחופה וקידושין כדמו"י, ואף נולדו ילדים מנישואין אלו, אולם לדברי הנתבע וכן לדברי אימו הוא אינו יהודי, כך שהנישואין בטלין ומבוטלים מעיקרא.

התובעת – אשתו הכשרה (בת כהן) של הנתבע-המבקש – נבעלה ללא יודעין לגוי, וילדיו אינם מתייחסים אחריו (ומשכך, כן גם נשותיהם של שני אחיו של האיש נבעלו ללא יודעין לגוי וילדיהם אינם מתייחסין אחרי האב).

תיק זה מחדד שוב את הזהירות היתרה, המדודה והמפוקחת הדרושה לכל העוסקים בענייני בירורי יהדות, כולל רשויות הממשלה, בחקירה ודרישה ובחיפוש אחר חיפוש בכל קביעה בעניין יהדות, בוודאי לעוסקים במלאכת הקודש, מתן היתר נישואין ורישום נישואין וכניסה לכרם ישראל. כפי שיוכח, הוכנסו שלושה אחים נוכריים שאינם יהודים לכרם בית ישראל, והתחתנו על ידי הרבנות ליהודיות כשרות (!) בהסתמכות על אישור יהדות בטעות שניתן בזמנו לאחד מהם לצורך ביצוע ברית מילה בלבד. ואולם, הרבנות הסתמכה על אישור זה ואף חיתנה אותם, ורק בתוך כדי ויכוח בסמכות בית הדין בתביעות שבין התובעת והנתבע, התגלה הדבר שהנתבע, אימו ואחיו אינם יהודים, וכפי שנרחיב להלן.

רקע והליכים

התובעת והנתבע – הרשומים יהודים, תושבי הארץ ואזרחיה – נישאו כדמו"י ביום כ"א בכסלו תשס"ו (22/12/2005), מנישואיהם אלו נולדו להם שלושה בנות קטינות: [א], [ב] ו-[ג].

ביום 25/06/2020 הגישה האישה בקשה ליישוב סכסוך בבית המשפט, וביום 02/11/2020 הגישה האישה לבית הדין תביעת גירושין וכתובה, ואליהם כרכה האישה את סוגיית משמורת הקטינים, ותבעה משמורת על הקטינות לרבות אפטרופסות עליהם.

כחודשיים לאחר פתיחת התיק על ידי האישה בבית הדין, הלך האיש ופתח תיק בבית המשפט, ובו תבע משמורת על הקטינות. אולם לאחר קבלת תגובת האישה, קבע בית המשפט שלאור כיבוד הערכאות הסמכות לדון בתובענה בעניין משמורת הקטינות נתונה לבית הדין הרבני, והורה על מחיקת תביעת האיש על הסף וסגירת התיק ואף פסק הוצאות על האיש.

בינתיים הגישה האישה בקשה בהולה לבית הדין למתן משמורת זמנית לאישה, בית הדין העביר את הבקשה לתגובת האיש, ובתגובה לבקשה זו טען האיש טענה מקדמית, לפיה לבית הדין הרבני אין כלל סמכות עניינית לדון בענייני הצדדים, שכן האיש אינו יהודי! האיש ביקש מבית הדין להורות לו כיצד עליו לפעול כדי לברר את אי יהדותו.

להלן העתק תגובת האיש (בתיק הגירושין מתאריך 07/02/2021):

טענה מקדמית – חוסר סמכות עניינית

1. לבית הדין הרבני אין סמכות עניינית לדון בענייני הצדדים, שכן הנתבע-המבקש אינו יהודי.

כאשר הנתבע-המבקש הגיע עם משפחתו ארצה, בגיל 15, נרשם כיהודי. הנתבע-המבקש לא יודע על בסיס אילו מסמכים נרשם כיהודי, אך מעולם לא פקפק בכך.

לפני כשנה, כאשר אימו של הנתבע-המבקש עזבה את הארץ, התוודתה בפניו כי היא אינה יהודייה. ולפיכך, גם הוא אינו יהודי. האם שלחה למשיב תעודת לידה מקורית יהודית.

משיחה עם האם עלה כי האם פחדה שיתנכלו למשפחה בגלל יהדותם, ולכן דאגה לרשום את כולם כיהודים. הנתבע-המבקש פחד להעלות את העניין פן הדבר יפגע בבנות.

משהמבקשת הגישה תביעות ועליו להצהיר אמת הן בבית המשפט לענייני משפחה והן בבית הדין הרבני, אין הנתבע-המבקש מוכן להמשיך בשקר הזה ומצהיר בזאת את האמת – כי אינו יהודי.

בטרם ייתן בית הרבני הנכבד החלטה לגופו של עניין בכל אחת מהתביעות/בקשות שהוגשו, יש לברר את יהדותו של הנתבע-המבקש ולקבוע האם יש לבית הדין סמכות לדון בתיק הקשור לצדדים.

מצ"ב צילום של תעודת הלידה המקרית של הנתבע-המבקש וכן תרגום נוטריוני [...].

בית הדין הנכבד מתבקש להורות למשיב כיצד עליו לפעול על מנת לעשות בירור יהדותו כאמור. האם בפני מותב נכבד זה או ברבנות שם נרשם כיהודי.

האיש צירף לתגובתו צילום של תעודת הלידה המקורית שלו, וכן תרגום נוטריוני של תעודת הלידה – תרגום מרוסית ואוקראינית לעברית, ולפיו אביו [א' ל'] רשום יהודי בסעיף הלאום שלו, ואימו [ל' ס'] רשומה רוסייה בסעיף הלאום שלה.

בהתאם לבקשת האיש ניתנה החלטה על ידי בית הדין ביום ב' באדר התשפ"א (14/02/2021):

א. לאחר עיון בבקשות ותגובות שהגישו הצדדים קובע בית הדין כדלהלן:

ב. בהתאם לבקשת הנתבע בית הדין מורה למזכירות לפתוח תיק בירור יהדות לנתבע, יש לקבוע מועד לדיון בהקדם ולזמן את הנתבע לדיון, על הנתבע להביא לדיון זה את כל ראיותיו לטענתו שאינו יהודי.

ג. בשלב זה ומאחר שהנתבע רשום כיהודי, בית הדין קובע כי הסמכות בתיקים נשואי הכותרת נתונה לבית הדין הרבני.

ד. בנסיבות התיק על המזכירות להכין צו תסקיר לרשויות הרווחה בעניין משמורתם של הקטינים והסדרי השהות שלהם עם ההורים.

ה. בשלב זה המשמורת תהיה של האם, והסדרי השהות עם האב יתקיימו כפי שהתקיימו עד החודש האחרון.

ו. האישה תגיב תוך 7 ימים על האמור בתגובת האיש בעניין שהות הבנות עם האיש בחודש האחרון.

בהתאם להחלטה פתחה המזכירות את התיק נשוא הכותרת – בירור יהדות. נקבע מועד לדיון, ובהמשך התבטל בשל נסיבות חריגות של אחד מדייני ההרכב, וניתנה החלטה כי בפתח מועד הדיון שנקבע בתיק הגירושי ידון בית הדין תחילה בתיק בירור היהדות של הנתבע – בנפרד מן התובעת ובא-כוחה וללא נוכחותם. בהתאם לתוצאות הבירור, וביתרת הזמן שתיוותר, ידון בית הדין בתיק הגירושי והכרוך לו.

להלן העתק מפרוטוקול הדיון שהתקיים ביום ח' בסיון התשפ"א (19/05/2021):

המבקש עונה לשאלות בית הדין: אני נולדתי בברה"מ, בעיר [ח].

נולדתי ביום 07/08/1975. עליתי לארץ ביום 03/91. עלו איתי לארץ ההורים ושני אחים. אני לא יודע במסגרת איזה סעיף בחוק השבות. באותו זמן הייתי בן 14.

בית הדין: אתה רשום במרשם האוכלוסין כיהודי.

המבקש: זה מה שרשום.

בית הדין: גם אימא שלך רשומה יהודייה?

המבקש: אני לא יודע איך אימא שלי רשומה.

בית הדין: אבא שלך רשום כיהודי?

המבקש: אני לא יודע איך אבא שלי רשום.

בית הדין: כמה אחים ואחיות יש לך?

המבקש: שני אחים. אחי בגיל 46, ואחי הגדול בגיל 49. אני בן 46.

בית הדין: הם נשואים?

המבקש: כן.

בית הדין: נשואים ליהודיות?

המבקש: הם נשואים לנשים שלהם.

בית הדין: איפה הם נישאו, בארץ?

המבקש: ב[...].

בית הדין: ברבנות העיר [...]?

המבקש: כן.

בית הדין: מישהו עבר גיור?

המבקש: לא.

בית הדין: וההורים שלך התחננו בברה"מ?

המבקש: בברה"מ.

בית הדין: באיזה שנה הם התחננו?

המבקש: אני לא יודע, אני אבדוק. (מעייין במסמכים). 1971.

בית הדין: הם התחתנו אך ורק שם, הם עשו עוד טקס נישואין בארץ?
המבקש: לא.

בית הדין: כלומר הם נשואים רק בזאקס.

המבקש: כן, היו נשואים. אבא שלי נפטר.

בית הדין: מתי אבא שלך נפטר?
המבקש: לפני כשש שנים.

בית הדין: הוא קבור איפה?
המבקש: בעיר [...] בבית העלמין ב[...].

בית הדין: כולם עלו אני משער כיהודים. גם האחים שלך התחתנו כיהודים.
אז מה אתה טוען?

המבקש: לפני שאימא שלי עזבה לקנדה, בשנת 2018, היא אמרה שהיא רוצה להגיד לי משהו וסיפרה לי שהיא לא יהודייה. היא אמרה שהיא לא יהודייה. היא הייתה נבוכה מזה, זה היה ערב העזיבה. באותו מעמד היא נתנה לי את תעודת הלידה שלי. כתוב שאבא יהודי ואימא רוסייה.

בית הדין: מה היא סיפרה לך? למה היא הסתירה את זה?
המבקש: אני לא רציתי להיכנס, היא הייתה נבוכה, שאלתי אותה מה הסיבה, היא אמרה שחששה שאם נעלה כלא יהודים אז יתנכלו לנו.

בית הדין: היא היום עדיין חיה בקנדה?
המבקש: היום בקנדה.

בית הדין: יש לך את המטריקה שלך?
המבקש: כן.

בית הדין: אתה יכול להציג לנו?
המבקש מציג לבית הדין מסמכים.

בית הדין: זו תעודה חוזרת? מקורית או חוזרת?
המבקש: זה רישום מקורי מתוך הארכיון, יש תעודת נישואין ותעודת לידה של אימא ותעודת לידה שלי. וגם רישום מתוך ארכיון של סבתא, אימא של אימא.

בית הדין: עד לפני שלוש שנים ידעת שאתה יהודי?
המבקש: חייתי כיהודי.

בית הדין: ומה האחים שלך אומרים?
המבקש: הם גם לא ידעו את העניין הזה.

בית הדין: לאימא יש אחים ואחיות?
המבקש: לאימא יש אחות.

בית הדין: פה בארץ?
המבקש: לא, באוקראינה.

בית הדין: מה השם של האחות?

המבקש: [ו'].

בית הדין: מה השם של אימא?

המבקש: [ל'].

בית הדין: ואימא של אימא, מה השם שלה?

המבקש: [ק'].

בית הדין: ומה השם של אבא של אימא?

המבקש: [י']. לא [י'], סליחה, (מעייין במסמכים), [ס'].

בית הדין: אז מי זה [י']?

המבקש: [י'] זה הסבא מצד אימא. אבא של [ק']. סבתא רבה מצד אימא היא [נ' א'], אימא של [ק]. שם המשפחה של אימא היה [צ'] ושל [ק'] [ס' ל'].

בית הדין: מישהו קיבל אישור יהדות מהאחים שלך כשהם באו להתחתן? עשו אישור יהדות לפני שהתחתנו?

המבקש: אני לא יודע.

בית הדין: מתי הם התחתנו?

המבקש: בשנת 2006 אחי האחרון התחתן, והאח הגדול התחתן לדעתי בשנת, הוא היה בן 19, הוא יליד 72,

בית הדין: 1991.

המבקש: באותה שנה שהגענו.

בית הדין: לאחות של אימא יש ילדים בארץ?

המבקש: לא.

בית הדין: יש לה ילדים?

המבקש: יש לה בן, באוקראינה.

בית הדין: לאימא לא היו אחים?

המבקש: לאימא רק אחות.

בית הדין: דודה שלך נשואה ליהודי או לא יהודי?

המבקש: דודה שלי לא נשואה. יש לה בן, היא עברה כמה מערכות נישואין, כמה שידוע לי היא לא הייתה נשואה ליהודי.

בית הדין: איך אתה קיבלת את זה שאימא אמרה לך שאתה לא יהודי?

המבקש: הייתי בהלם מהגילוי עצמו. לא היה לי זמן לעכל כי זה היה בסמוך לעזיבתה.

בית הדין: למה היה לה צורך להסביר לך לפני שהיא עוזבת?

המבקש: לאימא שלי כנראה זה ישב על המצפון, מפני שהיא לא סיפרה כל השנים. כנראה היא לא ידעה אם אנחנו נתראה, מתי נתראה, בטלפון היא בטח לא רצתה לעשות את זה.

בית הדין: למה היא עזבה את הארץ?

המבקש: אחרי שאבא שלי נפטר היא הבינה שהיא נשארת פה לבד. היא עזבה והיא גרה אצל אחי.

בית הדין: היא אמרה את זה גם לאחים שלך?
המבקש: היא אמרה גם לאחים שלי.
בית הדין: היא קראה לכם? תתאר. מה היה בדיוק?
המבקש: האחים שלי כבר גרו בקנדה. הם עזבו.
בית הדין: היא קראה לך במיוחד בשביל זה?
המבקש: היא לא קראה לי במיוחד. הייתי אצלה, אבל כן, היא אמרה שהיא רוצה לדבר איתי על משהו, והיא סיפרה לי.
בית הדין: ומה האחים שלך אמרו על זה?
המבקש: עוד פעם, אני לא נכנסתי איתם ליותר מדי, הם גם לא ידעו מה לעשות עם זה, כמו שגם אני לא ידעתי מה לעשות עם זה.
בית הדין: היא בעצם אמרה שרק מכם היא הסתירה, לא מאבא.
המבקש: אבא לדעתי ידע, אבל זו השערה שלי.
בית הדין: היא לא אמרה לך?
המבקש: היא לא אמרה לי.
בית הדין: בת כמה היא היום, אימא?
המבקש: היא ילידת 49'.72.
בית הדין: היא יכולה להגיע לכאן אם נצטרך?
המבקש: לא, היא לא תגיע. בגלל קורונה.
המבקש: יש תמונות של הסבים. (מציג). זה אבא של אימא ואימא של אימא.
בית הדין: איפה הם קבורים?
המבקש: ב[ח].
בית הדין: באיזה בית קברות?
המבקש: בבית קברות העירוני.
בית הדין: אבל אבא של [ק] קראו לו [י].
המבקש: כן. זה דרך אגב התעודה המקורית (מציג).
בית הדין: היא אמרה לך משהו על אבא שלה שהוא היה יהודי?
המבקש: לא, אף פעם לא.
בית הדין: היא אמרה שהיא לא יהודייה, כי?
המבקש: כי אין לה דם יהודי. גם לא מאבא. למרות שקראו לו [י]. מתוך תמצית ארכיון הוא רשום כרוסי.
בית הדין: דיברת עם דודה שלך על העניין?
המבקש: לא.
בית הדין: ועם הבן דוד שלך?
המבקש: עם הבן דוד שלי דיברתי, הוא אחרי שעזר לי להשיג את תמצית הרישום.
בית הדין: הוא אף פעם לא החזיק את עצמו כיהודי?

המבקש: לא.

בית הדין: מה היא הסבירה? למה היא פחדה?

המבקש: שנעלה כלא יהודים, יעשו לנו דווקא.

בית הדין: אז למה עלו בכלל לארץ?

המבקש: זה תשאל את אימא שלי. זו הייתה החלטה שלהם. בתור ילד אמרו לי שאנחנו עולים, עליתי.

בית הדין: אז החשש היה שיתנכלו להם ולא שלא יקבלו אותם בארץ, שלא ייתנו להם לעלות.

המבקש: שיתנכלו ולא יקבלו אותנו בחברה.

בית הדין: אתה עשית ברית מילה כשעלית לארץ?

המבקש: כן.

בית הדין: וגם האחים?

המבקש: גם האחים.

בית הדין: באיזה ביי"ס למדת שם ב[ח'']?

המבקש: ביי"ס שפת דיבור רוסית. זה ביי"ס ששפת לימוד היא רוסית והיו עוד שני בתי ספר ששפת לימוד אוקראינית, הונגרית. אני למדתי בביי"ס שפת לימוד רוסית.

בית הדין: כאן בארץ לאיזה ביי"ס נרשמת, הכניסו אותך?

המבקש: למדתי בעמל [...].

בית הדין: מה היא הסבירה לך? היא זייפה? מה היא עשתה?

המבקש: היא לא אמרה לי. היא הייתה מאוד נבוכה, אני לא נכנסתי איתה. השיחות ביני לבין אימא שלי, כבוד כלפי אימא שלי, ואם היא לא מספרת אני לא שואל שאלות יותר מדי. שאלתי למה היא עשתה את זה, היא הסבירה שהיא פחדה שלא נוכל להשתלב פה.

בית הדין: היא לא אמרה לך כלום מה היא עשתה?

המבקש: לא. ממש לא.

בית הדין: אתה עברת בירור יהדות?

המבקש: לא.

בית הדין: אח שלך עבר בירור?

המבקש: אני לא יודע.

בית הדין: איפה נרשמת לנישואין בארץ?

המבקש: ב[...].

בית הדין: ומיד קיבלו אותך?

המבקש: כן.

בית הדין: גם לא ביקשו ממך שום דבר?

המבקש: כלום.

המבקש: לשאלת בית הדין, האח שלי שהתחתן בשנת 2006 שמו [אר']. האח השני הוא [אל'].

בית הדין: מה עשית עם המידע הזה?

המבקש: שום דבר. אני לא ידעתי מה המשמעות של הדברים האלה. עד עכשיו שהייתי צריך להצהיר.

בית הדין: לולא התביעות שלכם, לא היית,

המבקש: אני לא יודע מה היה קורה ומה הייתי עושה עם זה.

בית הדין: אתה מאמין לאימא?

המבקש: אני מאמין לאימא.

בית הדין: למה אבא לא אמר לך את זה? אתה יודע להסביר?

המבקש: אני לא יודע.

בית הדין: אבא יהודי, נכון?

המבקש: אבא רשום כיהודי.

בית הדין: מה אימא אמרה לך על אבא? שהוא יהודי. היא לא אמרה לך משהו עליו.

המבקש: לא. לא דיברנו עליו.

בית הדין: מה עם האח השני שלך? אמרת ששניכם בני 46. הוא התחתן?

המבקש: כן. ב[...]. בשנת 2006.

בית הדין: והאח היותר גדול?

המבקש: עשינו את החישוב, בשנת 91 או 92. איך שהגענו לארץ.

בית הדין: מה תעודות הזהות של ההורים?

המבקש: של אימא יש לי פה עותק. (מציג). בשם שלה היא רשומה [...].

בית הדין: הבנות שלך יודעות היום מזה?

המבקש: לא. האימא סיפרה להן, אני לא מכניס אותן לזה. לדעתי כן, כי הן פתאום התחילו לשאול שאלות. הכוונה לאימא שלהן.

לאחר מכן התקיים דיון בתביעת האישה לגירושין והכרוך לה בנוכחות האישה וב"כ הצדדים, להלן העתק מהפרוטוקול:

בית הדין (לאישה): את הגשת תביעת גירושין. את מבקשת להתגרש. אתם חיים ביחד או לחוד?

האישה: לחוד.

בית הדין: כמה זמן אתם גרים לחוד?

האישה: מיום 21/6/20.

בית הדין (לבעל): ומה העמדה שלך? אתה גם מבקש להתגרש?

הבעל: כן, אני מאשר את בקשתה.

בית הדין: אז באופן עקרוני מקבלים את תביעת הגירושין שלך.

בית הדין: בעלך טוען שהוא לא יהודי. שאימא שלו לפני שלוש שנים אמרה לו שהוא לא יהודי. מה את יודעת על זה?

האישה: אני לא יודעת על זה הרבה. אני התוודעתי לזה דרך שי, העו"ד שלי.

בית הדין: בשנת 2018 לפני שאימא שלו נסעה לקנדה,

האישה: לא היה לי שמץ של מושג. הייתי המומה לשמוע שגיליתי ש[פלונ] בוגד בי, ונכנסנו לתהליך הזה דרך העו"ד, הייתי המומה לשמוע שזאת הטענה. אנחנו כל החיים חיינו חיים יהודים וניהלנו אורח חיים. אימא של [פלונ] אכן עזבה, היה לנו מאוד עצוב, איחלנו לה הצלחה, אבל לא היה שום דבר שידעתי על הדבר הזה. גם אם אני מבינה נכון, זה לא הגיע הביתה בשום צורה. כל ההשקעה הייתה לעזור לאימא של [פלונ] לעזור בבטחה. [פלונ] טס איתה בשבוע הזה ואני נשארתי לפרוק את הבית שלה כל כולו לבד, עשיתי כל מה שאני יכולה עבורה. לא היה משהו כזה שנאמר שהיא לא יהודייה ובטח [פלונ]. זה היה הפתעה גמורה. בשלב זה של החיים שלנו.

בית הדין: ומה עם האחים שלו?

האישה: ל[פלונ] יש אח תאום ואחד גדול ממנו. שניהם עזבו לקנדה. אפילו האח שעזב לקנדה קעקע על היד שלו "שמע ישראל...", הם מאוד חיים חיים יהודים שם. אני קניתי להם המון סממנים יהודים כשטסנו לבקר שם, והם פורסים כל חג את המפה עם הפסוקים, אני רואה תמונות שהם חוגגים את החגים היהודים. כמובן שהתחתנו ברבנות וחגגנו את החגים.

בית הדין: הוא עשה בירור יהדות?

האישה: אני הכרתי את [פלונ] כבר יהודי. הלכנו לבית הדין הרבני ב[...],

הבעל: רבנות.

האישה: סליחה, רבנות ב[...], שם האח הגדול שלו התחתן ואחיו התאום התחתן חודש לפניו וכל המסמכים היו שם. זה היה משהו, לא היה עניין חוץ מאשר להביא את המסמכים לוודא שהכול קיים. הם עלו בשנת '90. אני הכרתי את המשפחה כמשפחה שחיה חיים יהודים.

בית הדין: אימא שלו הדליקה נרות?

האישה: כן, בטח. כשטסנו לביקור שורשים של [פלונ] באוקראינה הלכנו לבית כנסת, אני ביליתי שם את יום כיפור, זה בכלל לא היה משהו...

בית הדין: איפה ביקרתם בסיוור השורשים?

האישה: היינו ב[ח'] אצל המשפחה של [פלונ], אני זוכרת אצל אחות של אימא של [פלונ], באוקראינה, היא אירחה אותנו שם שבועיים.

בית הדין: אצלה היו סממנים יהודים בבית?

האישה: אני לא זוכרת לומר. זה לא היה משהו שהיה בכלל שאלה או על הפרק. זה באמת היה הפתעה גמורה מאוד ה(?) הזאת בתוך מייל שקיבלתי שפתאום [פלונ] טוען דבר כזה.

בית הדין: מה עוד את יכולה לספר על ההתנהלות של אימא שלו, חוץ מהדלקת נרות, בעניין היהדות?

האישה: החיים היו חיים שחגגנו איתם את כל החגים. [פלונ] אפילו קרא קדיש על אבא שלו ז"ל בבית העלמין. הכנו לו חוברת שכל אחד יקבל.

בית הדין: הוא טוען שהוא לא ידע מזה, אבל מה אימא שלו?

בית הדין: היא צמח ביום כיפור? היא הייתה אוכלת כשר?

האישה: קשה לי לומר על דברים האלה, אני לא יודעת לומר מעבר למה שראיתי.

בית הדין: בפסח היא הייתה אוכלת מצות?

האישה: בטח.

בית הדין: היא אכלה רק מצות?

האישה: היינו אוכלים מצות. [פלונני] סיפר שבאוקראינה הם קיבלו מצות בסתר ושמרו על המנהגים של החג. אני מנסה לשחזר את החיים, אבל זה לא היה עניין של ספק בכלל. אני לא יכולה להגיד שקיימו אורח חיים דתי אבל הם היו אנשים שקיימו אורח חיים של יהודים.

בית הדין: הלכת לבית הקברות שם לראות את הקברים של הסבא והסבתא באוקראינה?

האישה: אני לא הלכתי. אימא של [פלונני] הלכה. אם אני לא טועה, יש לי איזה תמונה שלהם שם. יש לי תמונה של אימא של [פלונני] בבית כנסת שהיא באה איתי.

בית הדין (לבעל): תביא לי את התמונה של הקברים.

ב"כ הבעל מגיש לבית הדין.

בית הדין: איפה היה בית הקברות שאת אומרת? זה בית קברות כללי שם?

האישה: אני לא הייתי בבית קברות.

בית הדין: ראית תמונות משם?

האישה: אני חושבת שראיתי תמונה של אימא של [פלונני] ואחותה.

בית הדין: ככה נראות המצבות?

בית הדין מציג לאישה.

האישה: אה, אני חושבת שכן, זה קצת לא מוכר לי.

בית הדין: אבל אלה הן המצבות?

האישה: אני חושבת שכן.

בית הדין: עם הצלבים?

האישה: אני לא יודעת להגיד בוודאות.

בית הדין: יש לך את התמונות האלה?

האישה: אני יכולה לחפש.

בית הדין: יש לך קשר עם האחים שלו?

האישה: [פלונני] דרש מהם לא להתקשר אליי. אף אחד לא התקשר אלינו שנה שלמה, לא אליי ולא לבנות.

בית הדין: האחים שלו נשואים ליהודיות, נכון?

האישה: התחתנו גם ב[...].

בית הדין: בית הדין עדיין צריך לברר את הנושא. הוצגו פה מסמכים. בית הדין יזמין גם את תיקי הפנים, יזמין גם את התיק מרבנות [...] לראות מה נעשה שם. בינתיים אנחנו לוקחים את חזקת הרישום כחזקה שצריך לסתור אותה. אי אפשר כרגע לקבוע ודאי.

ובהמשך הדיון:

ב"כ האישה: נתחיל עם תיק הגירושין. ברמה ההלכתית. אני לא יודע אם ניתן לסדר גט לחומרא אם לא, אם הבעל מסכים אולי אפשר לשחרר את האישה. הטענה שלכאורה הוא לא יהודי, באה פעם הראשונה לא לאישה, באה אליי. חברי שלח לי מייל. ששם הוא טוען פתאום אחרי מו"מ שניהלנו במשרדי שנכשל. פתאום הוא נזכר שהוא לא יהודי. זה בא ממקום שהוא יודע. אני לא אכנס להראות שיש, אבל יש ראיות חד משמעיות שהוא מנהל רומן עם גברת בשם [ד' ח']. אני מדבר על הכתובה. אני לא נכנס לרמה האתית של העבודה שלו, אבל יש יחסי מרות, היא עובדת בה. יש רומן מוכח. ברגע שבאה דרישה לכתובה עלתה אסטרטגיה כבושה שהוא לא יהודי. שיחקו במסמכים, אני לא יודע מה עשו. שבית הדין יבדוק את זה כמו שצריך.

בית הדין: מה סכום הכתובה?

ב"כ האישה: 200 אש"ח.

בית הדין: נסרק לתיק?

ב"כ האישה: כן, במסגרת התביעה.

בית הדין: הצדדים התחתנו מתי?

ב"כ האישה: בשנת 2005.

ובהמשך הדיון:

ב"כ הבעל: ראשית לעניין היהדות, אני לא [לא ברור] אבל זה ענין דתי, או כן או לא.

בית הדין: יש מסמך.

ב"כ הבעל: המותב יברר. זה שהוא טוען שזה רק בגלל גירושין או הכתובה, זה לא נכון. העובדה ידועה לו כבר שנתיים שלוש אחרונים, מאז שאימא שלו אמרה. כל התיאוריה של חברי היא באמת מגוחכת. אי אפשר ליצור יהדות אם היא לא קיימת ואי אפשר לבטל יהדות אם היא קיימת. זה לא שאלה של כוונה או אסטרטגיה כזאת או אחרת. שנית, לגבי עניין זמני השהות,

בית הדין: אתה העלית בפניה פעם שאתה לא יהודי?

הבעל: לא.

ב"כ הבעל: הוא לא אמר לה. לעניין זמני השהות, מאחר וחברי חשף שנפגשנו ודיברנו, שלחתי לו סמס, אני ארשה לעצמי להגיד הכול.

ב"כ האישה: אני לא אמרתי הכול.

ב"כ הבעל: היינו אצל חברי במשרד, באנו להגיע לפשרה לפני פתיחת ההליכים, כבר בפגישה היה תיק פתוח ולא ידענו עליו. דיברנו על הדברים, גם מזונות וגם זמני השהות. הצגתי לחברי כמה אפשרויות. בכל האפשרויות היו באזור או יומיים בשבוע פלוס כל סופ"ש שני או שלושה ימים בשבועיים. כמו שעושים היום יומיים בשבוע אחד ויום אחד בשבוע שני. תמיד הגשנו עם לינה.

בהקשר זה נציין עוד לאמור בבקשת ב"כ האישה למתן פס"ד בעניינם של הצדדים: הצדדים נישאו זל"ז כדמו"י בשנת 2005 ברבנות [...] ביום 2.11.20. הוגשה ע"י המבקשת תביעת גירושין בבית הדין הרבני הנכבד.

לאחר כישלון מ"מ שניהלו ב"כ הצדדים, ב"כ הנתבע-המבקש שלח מייל למשרד הח"מ ונזכר שהנתבע-המבקש לא יהודי. רוצה לומר, הטענה, או האסטרטגיה שלכאורה הנתבע-המבקש לא יהודי, עלתה בפעם הראשונה ברגע שבאה דרישה לחיוב הנתבע-המבקש בכתובה.

התמונה לא תהיה שלימה, אם המשיבה לא תוסיף על כך שאת כל חייהם המשותפים הם ניהלו באורח חיים יהודי.

חשוב להוסיף בהקשר זה, שהמשפחה של הנתבע-המבקש עלתה לארץ בשנת '90. המשפחה, ובפרט האחים של הנתבע-המבקש מנהלים אורח חיים יהודי. האח הגדול של הנתבע-המבקש התחתן ברבנות ב[...], ואחיו התאום התחתן חודש לפניו. המבקש אפילו קרא קדיש על אבא שלו ז"ל בבית העלמין.

בית הדין הפנה את התיק לקבלת חו"ד ממברר היהדות הרב אריאל לוי, וכן לקבלת חו"ד נוספת ממברר היהדות הרב אלכסנדר דן, וכן ביקש להזמין את תיקי משרד הפנים של האיש ושני אחיו וההורים, וכן את תיקי האיש ואחיו מהמועצה הדתית שחיתנה אותם.

בהמשך נקבע דיון כדי לשמוע את עמדת אימו של האיש, [...], הגרה היום בקנדה באמצעות שיחת ועידה חזותית (Video conference).

להלן העתק מפרוטוקול הדיון מיום ב' באב התשפ"א (11/07/2021):

המבקש מוסר את הטלפון לבית הדין, ובית הדין מקיים שיחת וידיאו עם אימו של המבקש.

[...]

בית הדין: אנחנו מדברים איתך כדי לתת את העדות שלך על מה ש[פלונין] סיפר לנו. מה את יכולה להגיד לנו?

האם: על מה?

בית הדין: הוא פתח פה תיק בירור יהדות. הוא טוען שאת אמרת לו שהוא לא יהודי.

האם: לא, תשמע. בכל משפחה יש משהו כמו שאומרים שלדים בארון. אז זה יושב על המצפון שלי מה שאנחנו עשינו עם בעלי, אני כן אמרתי לבנים שלי שאני לא יהודייה.

בית הדין: מאיפה את יודעת שאת לא יהודייה?

האם: כן, אני ידעתי ואני יודעת שאני לא יהודייה. אז, פשוט לא רציתי ללכת מעולם הזה שנשאר זה, אני לא רציתי שזה יישאר, שזה פשוט שידעו מה קורה. שאנחנו החלטנו לעלות ארצה אז בעלי ז"ל הוא סידר הכול,

בית הדין: בעלך היה יהודי?

האם: בעלי הוא היה יהודי, כן. כן. אנחנו נפגשנו למדנו ביחד באוניברסיטה, זאת הייתה פשוט אהבה, והמשפחה שלו לא רצתה לקבל אותי, הם לא רצו שנתחתן, פשוט היה לנו ריב. גם עם בעלי. פחד שהבנים שלי לא יתקבלו לחברה בארץ. זאת הסיבה.

בית הדין: אז מה עשיתם?

האם: אני לא יודעת, בעלי סידר כל המסמכים, הוא היה במוסקבה, עם כל המסמכים, אני באמת לא כל כך, אני רק יודעת שהיינו בעיר מוקצ'בו אצל נוטריון שעשינו תרגום לאנגלית זה אני זוכרת.

בית הדין: תרגום של מה? ...

האם: תעודת נישואין, תעודת לידה של בעלי, כל התעודות, כל מה שהיה צריך, אני לא זוכרת עכשיו בדיוק מה עשינו, לא זוכרת. המון ניירת היה צריך להביא.

בית הדין: אז תרגמתם את זה אצל נוטריון, ו-?

האם: ועם כל המסמכים הוא נסע למוסקבה, קיבל ויזה לישראל, ועלינו.

בית הדין: ופה בארץ שאלו אותך, את ובעלך, שאלו אותך, חקרו אותך?

האם: מי שאל? בבן גוריון או איפה?

בית הדין: בבן גוריון או לפני שעליתם למטוס.

האם: לא, לא היו שאלות. לא היו בכלל שאלות. אני לא זוכרת שהיו שאלות. שלושה ימים ישבנו באיזה מחנה בבודפשט, ומשם אנחנו הגענו במטוס מבודפשט.

בית הדין: ולא היית צריכה לחתום משהו?

האם: אני לא זוכרת. אני לא זוכרת. לא זוכרת. בבן גוריון היה איזה שהוא מסמכים אבל אני לא זוכרת שחתמנו, באמת לא זוכרת.

בית הדין: מתי עלית לארץ, באיזה שנה?

האם: בשנת 91, בחודש מרץ.

בית הדין: ואת נולדת בשנת 49 בברה"מ?

האם: אני נולדתי בשנת 49 ב[...]. קוראים לזה זקרפטיה. באנגלית זה (מציינת, לא ברור).

בית הדין: לאימא שלך קראו [ק']?

האם: [ק'], כן.

בית הדין: ושם המשפחה של הנעורים, מה משפחתך?

האם: משפחה שלי לפני חתונה, [צ']. ושל אימא [ג].

...

בית הדין: אבל אני רוצה להבין, אם בעלך היה יהודי, לאיזה צורך היית צריכה לרשום גם את עצמך כיהודייה? הלא יכולת לעלות לכאן לארץ בגלל שבעלך יהודי.

האם: נכון.

בית הדין: אז למה היית צריכה לשנות?

האם: עכשיו לשנות, או לשנות בשנת 91?

בית הדין: בשנת 91, אני שואל.

האם: תשמע, היה לי פחד, פשוט, לא לי, לבעלי יותר, שפשוט, שבנים שלי לא יתקבלו ב, תשמע, אני עברתי את זה בזמן שהתחתנו. שמשפחה שלו לא רצתה אותי. בגלל שאני גויה. היה לי פחד שהבנים שלי לא יתקבלו בארץ כמו שצריך. פשוט היה פחד. זאת כל הסיבה, מה שאנחנו עשינו.

בית הדין: אבל את מודעת לכך שעשית משהו לא חוקי.

האם: מה, אני לא עשיתי שום דבר. אני לא עשיתי. מה אני עשיתי? אני לא עשיתי משהו ש, חשבנו על בנים שלנו. לא חשבתי על עצמי שרציתי לעשות יותר טוב בשבילי, לא. זה רק לבנים. אני מאוד מצטערת, אבל,

בית הדין : את מתכוונת לחזור בהמשך לארץ ?

האם : אני מתכוונת, תשמע, זה היה אצלי וגם בעלי ז"ל מתוכנן לעבור לקנדה. היה מתוכנן אבל רצינו חצי שנה לגור פה וחצי שנה בארץ, לא רצינו לעזוב את הארץ, אנחנו לא רצינו לעזוב את הארץ, לא היה, היה מתוכנן פשוט בן אחד הגדול שעובד בבי"ח פה, אשתו של הבן עובדת בטיפול נמרץ, ויותר טוב לנו לגור עם ילדים שקשורים לבי"ח. אתה מבין ? שחצי שנה פה, חצי שנה שם, לא למכור את הדירה, ופשוט.

בית הדין : יש לך עדיין דירה ?

האם : אבל שבעלי נפטר אני נשארתי לבד. זה היה נורא קשה. בן שהיה גר ב[ת'] לא יכול לעזור לי. פעם בשלושה שבועות, לקחת מטפלת. אתה יודע מה זה להיות לבד. אז אני החלטתי לעבור כבר לכאן כי לבן שלי יש בית מאוד גדול, מאוד גדול, ויש חדרים בשבילי.

...

האם : יש לי שלוש נכדות בארץ.

בית הדין : אבל נכסים, יש לך משהו, קרקעות, נכסי נדל"ן ?

...

האם : בסדר. אני מתכננת באוקטובר, תלוי בקורונה, כי קיבלתי חיסון אחד ואחרי חיסון הייתי בבי"ח, אני אלרגית לחיסון. תלוי איך יהיה מצב בארץ של הקורונה, באוקטובר אני מתכננת והולכת למשרד הפנים לשנות. כי זה פשוט יושב על המצפון שלי, אני לא יכולה לחיות עם זה. ומאוד מצטערת. מאוד מצטערת.

בית הדין : את יכולה לעשות את זה גם משם. את לא צריכה להגיע לכאן.

האישה : אני גרה עכשיו בבריטיש קולומביה. יש אי ונקובר. ולשנות את זה אני יכולה רק בטורונטו. אני צריכה לטוס לטורונטו, גם קצת בעייתי עם קורונה. אני מגיעה לארץ לקבר של בעלי.

בית הדין : יכול להיות שאת יכולה לייפות את כוחו של בנך ייקח והוא יעשה את זה בשבילך.

המבקש : אנחנו נבדוק איך לעשות את זה.

האם : זה רעיון טוב, כן.

בית הדין : אבל את צריכה לעשות את זה בהקדם.

האם : תודה רבה לך, אני מאוד מצטערת, מאוד מצטערת, מכל הלב.

[...]

השיחה הסתיימה.

[...]

בית הדין : דיברת עם האחים אם הם מעוניינים שבית הדין יתייחס גם בשבילם ?

המבקש : אני שאלתי אם יש להם מה להוסיף, הם אמרו שיש להם את אותו מידע במה שיש לי. מה שאימא אמרה להם.

בית הדין : אני שואל אם הם מעוניינים שבית הדין בהחלטה יתייחס גם בשבילם ? ירשום יכתוב גם את השם שלהם בהחלטה.

המבקש: לא, הם לא אמרו שהם רוצים את זה.
בית הדין: הם לא מעוניינים, הבנתי.
בית הדין: הם מתכוונים לחזור פה לארץ?
המבקש: אין תכנון כרגע. אף אחד לא מתכנן להגיע כרגע.
בית הדין: הם נשואים עם יהודיות?
המבקש: הם התחתנו כדת משה וישראל, כן.
בית הדין: והם גרים היום עם המשפחה עם הנשים שם?
המבקש: כן.
בית הדין: והן יודעות את זה?
המבקש: אני לא יודע.
בית הדין: הגיסות שלך.
המבקש: אני לא יודע.
בית הדין: איך קוראים לנשים שלהם?
המבקש: [...].
בית הדין: יש להם ילדים?
המבקש: כן.

סודר ג"פ לצדדים ע"י האב"ד ונקבע כי תעודות הגירושין לא ישוחררו עד לאחר סיום הליך בירור היהדות.

בתיק התקבלו המסמכים ממשרד הפנים ומהמועצה דתית ב[...] וב[...], וכן חו"ד מברר היהדות הרב אריאל לויז'ן וחו"ד מברר היהדות הרב אלכסנדר דן.

סיכום תמציתי העולה מדברי האיש ואימו וכן מהחומר הנמצא בתיק

האיש [פלונני] [...] נולד בברית המועצות בעיר [ח'] בשנת 1975.
לאיש אח תאום [...] ששינה את שמו ל[...], ואח נוסף [...] שנולד בשנת 1972.
נולדו לאמם [...] [שם נוכרי] ששינתה את שמה ל[...], ולאביהם [א].
אמו של האיש [...] היא ילידת 1949, בתם של [ס'] ו[ק'] [צ].
אביו של האיש, [א], הוא יליד 1944 בן [...].
המשפחה כולה, ההורים ושלושת הילדים, עלו לארץ ונרשמו לאזרחים יהודים וישראלים בשנת 1991.

ההורים נישאו אזרחית בברית המועצות, האב [א] נפטר בשנת 2014 וקבור ב[...].
האיש ושני אחיו, [...], נישאו על ידי הרבנות ליהודיות כשרות כדמו"י.

[...]

האיש נשא את הגב' [פלוננית] ונולדו להם שלוש בנותיהם הקטינות.

[...]

בהתאם להנחיות בירור יהדות, התש"ע–2010, סעיף 12א, בעניין קרוב משפחה של בעל דין, בית הדין הודיע למבקש כי בדיונים שהתקיימו בעניינו עלה צורך בבירור יהדות של אחיו [...], וכי אחיו הנ"ל ובנות הזוג של האחים, [...], יכולים להצטרף כצד לדיון או למתן עדות להשמיע את דבריהם.

בהמשך ובהתאם להנחיות הנ"ל, הודיע בית הדין לקרובי המשפחה האמורים כי אגב הדיון שהתקיים לפני בית הדין בעניין יהדות קרוב משפחה, לאור החשש העולה בתיק זה לעניין יהדות קרוב משפחה כולל ילדיהם של המבקש ושל אחיו על ידי הוריהם האפוטרופסים, עלה צורך אפשרי בבירור יהדותם לעניין נישואין על פי דין תורה, וכי הם רשאים להצטרף כצד לדיון ולהשמיע את טענותיהם או לבקש לברר את העניין בנפרד.

אולם לא התקבלה מהם כל תגובה, ומבחינה חוקית בית הדין מנוע במסגרת הליך זה לקבוע בעניינם של כל קרובי המשפחה האמורים, לבד מעניינם של הצדדים עצמם.

המסמכים מרבנות העיר [...]

מהמסמכים שהתקבלו מהרבנות המקומית ב[...] מלשכת [...] [רב העיר], ולאחר שהתקיים דיון בו הסביר [רב העיר] את הכתוב בכתב ידו במסמכים אלו, עולה כדלהלן:

כארבע שנים לאחר שעלתה המשפחה לארץ, פנה האב ל[רב העיר] בבקשה שיטפל בהכנסת בנו [א"ר] בבריתו של אברהם אבינו.

[רב העיר]: אנחנו שולחים לבי"ח. אשפוז יום יומיים, על חשבון משרד הדתות. הרבה אנשים באו אז ב[...]. יכול להיות שנכשלנו. בקשר לברית פחות דקדקנו. ידענו שבסופו של דבר עלול להגיע באופן טבעי לנישואין, מסמך כזה יכול להביא עוד 20 שנה, לכן דקדקנו מאוד.

במסמך הנלווה כותב [רב העיר] כדלהלן:

[...] אצל [האח] רשום שהאבא יהודי והאימא גויה, האימא רשום בתעודת לידה שאביה גוי ואמה יהודייה, ולדבריה לכן היא רשומה לגויה. האימא קצת מבינה אידיש. ר' [י] קליימן המתרגם זוכר אותה מהאזור שלו ב[זקרפטיה] ואומר שהייתה בחברה יהודית.

הוחלט שתביא עדים מהאזור שלה ברוסיה שיעידו על יהדותה.

כמה ימים לאחר מכן הגיעו שני עדים להעיד בפני [רב העיר] על יהדותה של האם, במסמך הנלווה מעידים שני העדים וחתומים כ"א תחת עדותו, כדלהלן:

אני הח"מ [...] מבני ברק רח' [...] מעידה בזה בהן צדק שאני מכירה את הגב' [אם הנתבע-המבקש] מ[...] רוסיה [...] במשך עשרים שנה ואני הכרתי טוב את אמה שהיא יהודייה מדברת אידיש, ולגבי אביה לא ברור לי אם הוא יהודי, הוא נפטר לפני קרוב ל-20 שנה. עלינו יחד לארץ ואני זוכרת שבנה [...] רווק ולא התחתן מעולם.

אני הח"מ [א] מנתניה רח' [...] מעיד בזה שאני מכיר את הגב' [אם הנתבע-המבקש]... וזכור לי שאמה שלה יהודייה ואבא לא ידוע לי, אבל ... גם לאימא יהודייה עלינו יחד ... את הבן [...] רווק.

בסוף המסמך כותב [רב העיר] שתי שורות וחותם עליהם כדלהלן:

הנה העדים מדברים טוב אידיש ומכירים אותה [...] ומעידים על האישה שהאימא שלה יהודייה.

בדיון נשאל [רב העיר] האם הוא זוכר משהו מאז.

[רב העיר]: 20 שנה. לא ייתכן שאני אזכור. אם אני אזכור, אז אני לא בסדר. במשרד יש כל יום 5–10 אנשים עם צרות שונות. ישבתי כל יום במשרד. היו באים גם תיקים קשים. לפעמים הייתי לוקח עוד שניים איתי, לפעמים הייתי לבד במשרד.

בית הדין: ואת זה הרב קיבל לבד אם הוא חתום?

[רב העיר]: מסתבר. אם היו עוד שניים, היו חותמים. אם לא כתוב שלושה, חזקה שזה לא שלושה.

כאמור בבקשת האב להכניס את הבן לברית, אישר [רב העיר] לקיים מצוות מילה ולהכניס את הבן בבריתו של אברהם אבינו, כשמודגש באישור שהאישור ניתן לברית מילה בלבד.

במסמך רשום שהאסמכתאות עליהם הסתמך הרב הם כדלהלן: "האבא של האימא גוי והאימא יהודייה, יש להם תעודות לידה":

[רב העיר]: זה כנראה הסבר למה אצל האימא כתוב שהיא גויה, ויש להם תעודות לידה, יש תעודות לידה מקוריות שם שהם ברות סמכא יותר. יכול להיות שאחר כך יכול לשלם כמה גרושים, יכלו לרשום מה שרוצים.

להלן המסמכים הנ"ל שהתקבלו מהרבנות ב:

מסמכים סרוקים של הרבנות

בתיק הנישואין של נישואי [א'], אחיו התאום של המבקש, נרשם: "אחיו [א"ר] נשא אישה ברבנות [...] תיק מס' [...]".

מהאמור עד כה עולה, כי בנישואי שלושת האחים הסתמכו ברבנות המקומית על בירורו של [רב העיר], שניתן בזמנו לעניין ברית המילה בלבד, אולם בפועל הרבנות הסתמכו על זה וחיתנו את שלושת האחים עם יהודיות כשרות!

דיון והכרעה

לפנינו חוות דעת מברר היהדות הרב אריאל לוי, לפיו לאחר עיון בתיק עולה כי ברישום מקורי באוקריינה, הסבתא של הנתבע-המבקש מצד האם רשומה נוכרייה, לא כמו בתעודה, ומשכך יש לקבוע כי הנתבע-המבקש נוכרי, ולא כפי שהנתבע-המבקש, אחיו ואימו רשומים במשרד הפנים, כיהודים.

לחומרת העניין ביקש בית הדין חוות דעת נוספת ממברר היהדות הרב אלכסנדר דן, ובחוות הדעת שהוגשה לבית הדין הגיע גם הוא למסקנה כי אי אפשר לאשר את יהדותו של המבקש. להלן חוות הדעת של מברר היהדות הרב אלכסנדר דן:

ע"פ בקשת בית הדין עיינתי בתכולת התיק ולהלן הסיכומים:

1. בתעודת לידה המקורית של הנתבע-המבקש, אימו [אם הנתבע-המבקש] רשומה "רוסיה".

2. בהעתק רשמי של רישום המקורי של נישואיה של [אם הנתבע-המבקש], הלאום שלה רשום "רוסי".

3. בהעתק רשמי של רישום לידה המקורי של [אם הנתבע-המבקש], לאום אביה רשום "אוקראיני".

4. באישור ארכיוני מ-25.03.2021 על אודות רישום הלידות של הכפר [...] כתוב, שלאום שני הוריה של אימה של [אם הנתבע-המבקש] ([ק']), ילידת (1925) – "אוקראיני", ושמותיהם נוכריים מובהקים.

5. על המצבות קבורה של הוריה של [אם הנתבע-המבקש] מופיעים צלבים (שתי וערב) המוכיחים היותם קבורים בבית קברות נוצרי.
6. דבריה של [אם הנתבע-המבקש], בפרוטוקול של שיחת וידאו של בית הדין איתה, מדברם בעד עצמם.
7. המסמך המזויף, עליו הצהירה, הינו העתק תעודת לידתה (בו [ק'] הנ"ל רשומה יהודייה), ומצוי בתיק הפנים שלה.
8. מלבד הצהרתה של [אם הנתבע-המבקש], זיופו מוכח גם מנאמר בסעיפים 4 ו-5, ובאמצעותו נרשם לאום שלה "יהודי" במרשם אוכלוסין (ובניגוד לקביעת ה'נתיב', שבסעיף הבא).
9. ביררתי בלשכת הקשר 'נתיב', הזכאות לעלייה כיהודי (4-ב) ניתנה לבעלה של (אם המבקש) בלבד, ואילו [אם הנתבע-המבקש] ושלוש ילדיה עלו כבני משפחה של יהודי (4-א).
- לאור כל הנ"ל לא ניתן לקבל רישומי הרבנות [המקומית] [...] כמוכיחים היהדות, וידוע שבתחילת שנות ה-90 לא הייתה מודעות לטיב הבירורים הנדרשים ומקצועיותם, שגרמה להרבה טעויות וביטולי פסקי דין לאחר מכן גם בבית הדין.

לסיכום:

ע"פ כל הנ"ל לא נתן לאשר יהדותו של המבקש.

דיון הלכתי

לאחר עיון, נראה כי אכן יש לקבוע בבירור שהמבקש ואימו אינם יהודים, וכדלהלן.

ידוע מה שהאריכו הראשונים במי שבא מארץ אחרת ומשפחתו אינה מוכרת לנו כלל ואומר "ישראל אני" האם ומתי נאמן. ואולם, באופן ש"מוחזק לך" שהוא גוי לכו"ע אינו נאמן לומר ישראל אני, כמתבאר מסוגיית הגמרא במסכת יבמות פרק החולץ (מו, ב – מז, א):

"ת"ר: מי שבא ואמר גר אני, יכול נקבלנו? תלמוד לומר: 'אתך' – במוחזק לך [...] אין לי אלא בארץ, בחוץ לארץ מנין? תלמוד לומר: 'אתך' – בכל מקום שאתך; אם כן, מה תלמוד לומר 'בארץ'? בארץ צריך להביא ראיה, בחוץ לארץ אין צריך להביא ראיה, דברי רבי יהודה; וחכמים אומרים: בין בארץ בין בחוצה לארץ צריך להביא ראיה [...] א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן, הלכה: בין בארץ בין בחוץ לארץ צריך להביא ראיה."

ומבואר, דאף לדעת הסוברים דמי שבא ואמר ישראל אני – נאמן וכמו שכתבו התוספות (בפסחים ג, ב ד"ה "ואנא" וביבמות מז, א ד"ה "במוחזק") הרמב"ן, הרשב"א, הריטב"א ועוד (שם ביבמות מו, ב), דין זה הוא דוקא במי שלא הוחזק כנוכרי, אך במוחזק כנוכרי אינו נאמן עד שיביא ראיה.

ואכן כן כתבו התוס' (שם בפסחים):

"והא דאמר בהחולץ כו' התם מיירי במוחזק לך באבהתיה שהם נוכרים דאי לאו הכי נאמן במיגו דאי בעי אמר ישראל אני."

וזו לשון הרשב"א (שם):

"הסכימו כל המפרשים דוקא במוחזק לך כגוי ובא ואמר נתגיירתי, אבל במי שלא נודע ובא ואמר גוי הייתי ונתגיירתי נאמן, משום מיגו דאילו אמר ישראל אני [...]".

וכן מבואר בשאר הראשונים ובמגיד משנה (פי"ג מהל' איסורי ביאה ה"ז וה"י) וע"ע בש"ך (יו"ד סי' רס"ח ס"ק כ"א).

ומבואר מדברים אלו, שמי שמוחזק כנוכרי אינו נאמן בטענתו ישראל אני עד שיביא ראיה לדבריו. לפיכך, בנידון דידן אין שום נאמנות לאימו של המבקש במה שאמרה שהיא יהודייה לאחר שעלתה מרוסיה, מאחר שבכלל המסמכים הרשמיים שלה וכן של אם אימו של המבקש רשום שהלאום שלהם "נוכריים", הרי זה בכלל "מוחזק לנוכרי", הן מצד התעודות הרשמיים כשלעצמם המחזיק ומעמיד את האם ואת האם לנוכריים, ולא זו בלבד אלא שלצורך זה נכתב בתעודות פרט זה, ומוחזקות אפוא על פיהם כגויים, והן מצד הידיעה שאנו למדים מהתעודות שכך היו מוחזקות וידועות כנוכריות, וכך הכירו אותה בחברה ולכן נכתבו כך בתעודות. כפי שביירנו, ההלכה קובעת שבמוחזקת לנוכרית אינה נאמנת ללא ראיה, ויש אף מקום לדון בזה מדין שטרות העולים בערכאות של עכו"ם דסמכינן עלה, ואכ"מ.

כל שכן בנידון שלפנינו שהיום המבקש ואימו אינם טוענים כלל שהם יהודים, אדרבה, המבקש ואימו עומדים ומחזקים את הדבר שהם נוכריים, [על אף שמחמת טענתם זו לחוד ודאי שלא היינו קובעים כך בבירור, מאחר שטענה זו הושמעה רק עכשיו, ולא זו אלא שנאמרה רק לתועלת הפקעת סמכותו של בית הדין, וראה שם ביבמות נאמן אתה לפסול את עצמך אבל לא את בניך]. לא זו בלבד אלא שבהתאם לבירור שנעשה מול לשכת הקשר 'נתיב', הרי שכבר אז טרם וסמוך לעלייתם של האם ושלושת ילדיה לארץ הם נרשמו ועלו כבני משפחה של יהודי (סעי' 4-א) ולא כיהודים בעצמם, שמותיהם של ההורים הם אף שמות נוכריים מובהקים, ועל המצבות קבורה של ההורים מופיעים צלבים (שתי וערב) המוכיחים היותם קבורים בבית קברות נוצרי.

לכן, ברור הוא כי אין בעדויות שהתקבלו בפני [רב העיר] דבר שיש לו משקל הלכתי כנגד הרישום המקורי, רישום שהוא אמין וסומכים עליו בדברים אלו, בוודאי ובוודאי נגד תעודה מזויפת שממנה הוחזקה ליהודייה, והיא עצמה אומרת שהמסמך מזויף.

אף אין כאן עדויות של עדים כשרים וקבלת עדות בפני שלושה כדין המעידים להדיא על יהדותה, או עכ"פ על חזקת יהדותה של האם. גם ר' יצחק קליימן שהיה שומר מצוות ובר סמכא ש[רב העיר] סמך עליו, לא העיד כי אם שזוכר אותה מהאזור שלו ב[זקרפטיה] ושהייתה בחברה יהודית, דבר שלא מחזיק אותה בחזקת יהדות, כפי שאכן גם [רב העיר] בעצמו, שבדרך כלל סמך על עדותו, מכל מקום כאן החליט שהיא צריכה להביא עדים מהאזור שלה כדי שיעידו על יהדותה של האם. לא זו בלבד, אלא שגם אחר כך כשקבע בהתאם לעדויות שנשמעו בפניו שהיא יהודייה, סייג את הדבר שהדבר ניתן לעניין ברית מילה בלבד.

משכך, יש לקבוע בבירור שהמבקש ואימו אינם יהודים, כמו כן שני אחיו של המבקש, [...].

המורם מהאמור

מבחינה הלכתית, הנתבע-המבקש [פלוני], [אמו של המבקש], אחיו של המבקש [...], כולם גויים גמורים, ונישואיהם אינם תקפים!

הבנות של שלושת האחים, [...], שנולדו מאב גוי שבא על בת ישראל, אסורות להתחתן לכהן כדעת הרא"ש וכפי שנפסק בשו"ע להלכה (ראה שלחן ערוך אבהע"ז סי' ד' ס"ה).

[יתרה מזאת, יש לדון לגבי שלוש הבנות של המבקש [י], שאסורות לכהן לכו"ע גם לדעת הרמב"ם, מאחר שהאם בת כהן (אביה של האם עולה לתורה בשם [... הכהן]) שנפסלה לכהונה בבעילת עכו"ם, ובנותיה מאחר שמתייחסות רק אחריה ולא אחר האב הגוי גם כן נפסלות אפוא לכהונה.

והוא לפי מה שעולה מסוגיית הגמ' במסכת יבמות מז, א ונפסק בשו"ע יו"ד סי' שה סי"ח, דבן שנולד ע"י בעילת גוי, נגרר ומתייחס אחר אימו להיות כמוה כהן או לוי, אלא שבכהנת שנבעלה לגוי כבר נפסלה האם מהכהונה מאחר שנבעלה לגוי, וכן הוכיח בעל האבני נזר (אהע"ז סי' ט"ז אות ו') וכ"ה בשבט הלוי (ח"ג סי' קע"ו, ואולם יצוין לדברי החזו"א אהע"ז סי' ו' אות ו'). ומשכך יש לדון לפי"ז דבכה"ג אף בדיעבד אם נישאו הבנות לכהן תצא, שלא כמו בכל בת שהאב גוי – עיין בית שמואל שם בס' ד' (סק"ב), ועיין שם באבני נזר (אות ז') בזה, ואכמ"ל].

מאחר שהנתבע אינו יהודי, אין לבית הדין סמכות לדון בהחזקת ילדים ויש לסגור את התיק.

התרת הנישואין

גם לעניין התרת הנישואים החוקיים של הצדדים, כידוע אין לבית הדין הרבני סמכות להתיר נישואין כשאינן שני הצדדים יהודים (חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953 סעיף 1 קובע כי "עניני נישואין וגירושין של יהודים בישראל אזרחי המדינה או תושביה יהיו בשיפוטם הייחודי של בתי דין רבניים").

אולם כל זה אמור במקרה שהזוג נישא בחו"ל וחלו נישואיהם בהתאם לסמכות מקום עריכת הנישואין, אולם בנידון שלפנינו הזוג נישא כאן בישראל ותוקף נישואיהם הם בהתאם לדין הישראלי, ובהתאם לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953 סעיף 2 אין תוקף לנישואין של יהודים שנערכו כאן בישראל אלא אם כן נערכו על פי דין תורה ("נישואין וגירושין של יהודים ייערכו בישראל על פי דין תורה").

מאחר שהתובעת יהודייה, אין לנישואיה עם הנתבע שום תוקף הלכתי שהרי אין תפיסת קידושין ונישואין בין יהודייה לנוכרי, ומשכך אין להם גם תוקף חוקי.

בהעדר סמכות להורות על התרת נישואיהם של הצדדים, רשאים הצדדים לפנות אל בית המשפט לענייני משפחה להתרת נישואיהם, ובית הדין קובע כי הצדדים אינם צריכים גט לחומרא, ואין צורך להפנותם למתן חוות דעת נשיא בית הדין הרבני הגדול, לפי סעיף 3 לחוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969.

בהתאם לאמור, רישום נישואיהם של הצדדים על ידי הרבנות נעשה בטעות, ואין לנישואין אלו שום תוקף הלכתי ולא תוקף חוקי. כך גם לעניין רישום נישואיהם על ידי הרבנות של אחי המבקש ובנות זוגם היהודיות [...] שנישאו ונרשמו לנישואין כאן בישראל על ידי הרבנות ותוקף נישואיהם הוא על פי הדין הישראלי בלבד.

תביעת הכתובה

האישה תובעת את כתובתה בעקבות בגידת הבעל, ובכתב התביעה מפרטת בארוכה את בגידתו של האיש ומשכך תובעת כתובתה ופיצויים.

להלן העתק חלקי מכתב התביעה:

[...] הנתבע רועה בשדות זרים, ומנהל קשרים רומנטיים עם אישה אחרת מחוץ לנישואין, והוא עושה כן באופן גלוי ותוך זלזול בוטה בכבודה של התובעת.

27. בנסיבות אלה, הרי שמתקיימות עילות גירושין ברורות, שמחייבות את הנתבע במלוא דמי הכתובה עיקר ותוספת ובפיצוי גירושין.

תביעת הכתובה ופיצויי הגירושין

28. לאור המקובץ דלעיל במשורה, ומבלי שהתובעת פורסת את ארסנל הראיות החד משמעיות הקיים ברשותה, תעתור התובעת לחייב את הנתבע במלוא דמי כתובה, עיקר ותוספת. לאור העובדה כי אין בסכומים הנתבעים לשפות את הנזק הרבתי שנגרם לה ממעשיו הנפסדים של הנתבע, יתבקש בית הדין הנכבד לעשות שימוש בסמכותו ולחייב את הנתבע בנוסף בפיצוי גירושין בסך 250,000 ₪.

29. כפי שפורט בהרחבה לעיל, התובעת נאלצה להתמודד עם שקרים בלתי נגמרים מצד הנתבע, לחיות בחוסר ודאות וספק תמידי ובתוך מסך של אשליות מצד הנתבע. הנתבע כאמור, אף ניהל ומנהל רומן ארוך מזה כמה שנים עם בחורה צעירה בת 23, תוך רמיסת כבודה של התובעת וזלזול מוחלט בקדושת הנישואין.

30. בנסיבות אלה, וכפי שפורט בהרחבה לעיל, זכאית התובעת לקבל מידוי הנתבע כתובתה ותוספתה.

והנה בהשקפה ראשונה, מאחר שהתברר שהנתבע אינו יהודי ולא חלו כלל נישואיהם של הצדדים, הרי לכאורה כל ההתחייבות שהתחייב לה הנתבע בעת הנישואין לשלם את כתובתה לא חלה. ועוד, שהנתבע בעת הנישואין לא ידע שאינו יהודי והתחייב רק על דעת שהוא יהודי והנישואין חלים כדמו"י, ומאחר שמתברר שהוא נוכרי ואין תפיסת קידושין ונישואין בין יהודייה לנוכרי והנישואין כלל לא חלו, יש כאן לכאורה מקח טעות. אף יש לדון באיזה קניין ומאיזה דין חלה עליו התחייבותו לאחר שאין תוקף לנישואין שעל ידם ומחמתם הוא מתחייב בכתובת אשתו.

אולם לאחר העיון ובחינת הסוגיה מכל היבטיה, נראה דמאחר שאין הנידון כאן על עצם חיוב עיקר כתובה, אלא שהוסיף הנתבע וכתב והתחייב לה תוספת כתובה מעבר למה שתקנו חז"ל עיקר כתובה בכל נישואין, ובעת הנישואין והתחייבותו לא ידע שהוא נוכרי, אלא חשב שהוא יהודי, והיה ברור לו שהתחייבותו מחייבת אותו – משכך, חיובו חיוב עכ"פ בתוספת הכתובה, על אף שכיום מתברר שהנישואין לא חלו כלל. ואינו יכול לומר שיש כאן חיוב בטעות ועל דעת זה שהנישואין לא חלים לא התחייב, שכפי שיתבאר בארוכה אין זו טענה.

כפי שנביא, יש להוכיח דין זה מדברי הפוסקים וגדולי האחרונים ז"ל, וכדין נישואי שוטה שלא חלים הנישואין כלל ואפ' מדרבנן ואעפ"כ חלה התחייבותו כשכתב כתובה ורצה לזיוק לנכסיו, ולא אמרינן שהתחייב בטעות, וכמו שכתבו שם הראשונים נשמתם עדין שאינו יכול לומר סבור הייתי שחלים הנישואין ורק על דעת זה התחייבתי.

לא זו בלבד אלא כך הדין גם במי שנושא אישה שהיא מחייבי כריתות שלא חלים שם הנישואין, וכתבו החלקת מחוקק והבית שמואל להלכה שמחייבים אותו תוספת כתובה אף בלא הכיר בה שהיא מחייבי כריתות וחשב שחלים הנישואין, ולא אמרינן שזה חיוב בטעות.

וכן הדין בכתובת איילונית שלא ידע ממנה והתחייב לה תוספת כתובה, דמחייבים אותו בתוספת כתובה, ואף להסוברים שלא חלים הנישואין וא"צ גט, ואם בחייבי כריתות שאיסורם חמור ולא תופסים הקידושין וכן באישה איילונית אמרינן שנתרצה משום חיבת ביאה, כל שכן בנידון שלפנינו. וכל שכן לדעת הרבה אחרונים שנביא בהמשך הסוברים דהנוכרי לא עושה שום איסור בנשאו בת ישראל.

כמו כן, יתבאר בזה יסוד גדול וחדש במהות כל חיוב כתובה ותוספת כתובה שהבעל מתחייב לאשתו בנישואיו, מדין מה חל חיוב הבעל, מעבר ל"קניין" שהבעל עושה ומחייב עצמו ומעבר לחלות החיוב מדין "שטר" הכתובה.

כפי שנביא, הדין שלפנינו מפורש בפיהם של בעל ההפלאה והבית יעקב ז"ל, דבנידון דידן שגוי נשא בת ישראל והגוי בהתחייבו חשב להתחייב כחיובי היהודי, הרי בכה"ג חל חיובו מדין "אתנן", וחיוב זה לא פקע בזה שבית הדין קובע שהנישואין מופקעים כי קידושי גוי הוא, שהרי כן הדין בכל קידושי ונישואי גוי שאין להם תוקף ואעפ"כ כתבו בפשיטות שחל עליו חיוב כתובה וכמו כל חיוב אתנן על עצם הבעילה ק"ו על הסכמה להינשא ולהיבעל לו כמקובל בחיי נישואין.

וכדי להבין את הדברים היטב נרחיב קצת בסוגיה זו בעזרת השם יתברך.

חיוב כתובה כשלא חלים הקידושין

איתא במתני' סו"פ הכותב (כתובות ז, ע"א):

"קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה, גר שנתגיירה אשתו עמו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה".

ובגמ' שם:

"אמר רב הונא: לא שנו אלא מנה מאתים, אבל תוספת אין לה, ורב יהודה אמר: אפי' תוספת יש לה".

היינו, שלדעת רב הונא כתובתה קיימת רק לעניין מנה מאתים אבל תוספת אין לה, ולרב יהודה מקבלת גם את התוספת, וקי"ל בהל' כתובות כרב הונא שמקבלת רק מנה מאתים (שולחן ערוך אבן העזר סוף סי' ס"ז).

והנה שם מדובר מדין הכתובה לאחר הגירות (ונחלקו התוס' והרא"ש עם הרמב"ם האם "על מנת כן קיימה" פירושו, שכתובתה מאתים כתחילת הנישואין על אף שבשעת הגירות היא כבר בעולה, זו דעת התוס', או שכתובתה רק מנה וזו דעת הרמב"ם, והאריכו הנו"כ שם בפרטי הדין, ולדעת הח"מ אין מחלוקת בין הראשונים בעניין זה יעויין שם דבריו).

אולם יש לדון באופן שהבעל הינו גוי וכלל לא נתגייר האם חייב בכתובה, דהיינו, מה הדין בגוי שנשא בת ישראל וכתב לה כתובה מאתים או יותר, האם מחוייב הוא בכתובה זו שכתב והתחייב לה, ואף אם ישתנה הדין אם יתגייר, האם בעת גיורתו חייב בסכום הכתובה שכתב לה.

ובכן, מקור דין זה הוא בספר שלטי הגיבורים שם במס' כתובות (מט, א מדפי הרי"ף) והדברים מובאים שם גם בשיטמ"ק:

"ומז"ה אומר שלא אמרו אלא כשהיתה אשתו בת ישראל שכתב לה כתובה בעודו כותי, אבל אם כתב כתובה לעובדת כוכבים ונתגיירה עמו אין כתובת העובדת כוכבים כלום.

ולי נראה, שאילו כתב כתובה לבת ישראל הרי בעבירה נישאת לו ואין ראוי לקיים כתובתה הואיל ונישואי עבירה הם, ולא אמרו כתובתה קיימת אלא בעובד כוכבים שכתב כתובה לעובדת כוכבים ונתגיירה אשתו עמו, כמבואר בקונטרס הראיות".

והנה דברי השלטי גיבורים אלו הובאו בבית שמואל שם (בסוף סי' ס"ז). ועי"ש וכן בבית שמואל מהדורא קמא, האם כוונת הריא"ז ומה שנחלק עליו בעל השלטי גיבורים בעניין זה אם כתובת גוי לבת ישראל קיימת וכן בנתגיירו שניהם, היינו בעודו גוי או לאחר שנתגייר יעויין שם דבריו, ובשיטמ"ק ודו"ק.

אלא שיש כאן תימה רבתי, במה נפקע התחייבות הגוי בכתבו הכתובה לבת ישראל והתחייב לשלם לה כתובתה, כי על אף שאין תוקף לנישואיהם, אולם היכן הלכה התחייבותו המפורשת

לשלם לה כתובתה, וכדין נישואי שוטה לפיקח שלא תיקנו לה כתובה בנישואין אלו, ומכל מקום אם כתב לב כתובה חייב מפני שרצה ליזוק בנכסיו, ויובא בהרחבה להלן.

וידועה קושיא זו בשמו של הגרעק"א בדרוש וחדוש שנשאר בתימה על הדבר, ז"ל:

"גר שנתגיירה אשתו עמו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה, לא ידעתי בלאו הכי אימאי לא קם ההתחייבות מעידן דהיה נוכרי, ואיך מציינו דנוכרי אינו יכול לשעבד עצמו"

אולם לענ"ד כדי להבין את הדברים היטב, נקדים סוגיית התחייבות כתובה בנישואי שוטה לפיקח, ובתוך הדברים יתבארו בעזרת השם יתברך כמה דברים מוקשים.

חיוב כתובה בנישואי שוטה

איתא בר"פ חרש (יבמות ק"ג, א):

"פיקח שנשא חרשת או שוטה אפי' כתב לה מאה מנה כתובתה קיימת מפני שרצה ליזוק בנכסיו", ע"ש.

וראה בקצוה"ח (סי' רמ"ג סק"ו) שנחלק עם המגיד משנה (פ"ד מזכיה ה"ז). לדעת המגיד משנה הוא מדין מתנה ומועיל מדין זכיה ע"י אחר, ומדין זה הוכיח המגיד משנה שגם בשוטה שאינו בר קניינים מועיל זכיה ע"י אחר שהוא בן דעת. אמנם הקצוה"ח נחלק עליו, ולדעתו הא דמועילה כתובה לשוטה הוא מדין זכיה ע"י עצמה, ושכר מלאכה כמו שכר שפחה לשמשו ולא מדין מתנה.

והנה דברי המגיד משנה כשלעצמם תמוהים ואינם מובנים, דהרי לא מדובר שם בזכיה ע"י אחר כלל, אלא הוא כתובה מהבעל הפיקח לאשתו השוטה ללא אדם אחר כלל. כמו כן תמוה, מהי הראיה משם, הרי מדובר בהתחייבות ואינו מצד זכיה כלל כי אם מצד התחייבות (וראה משפט שלום שם בסי' רמ"ג ס"ז מה שציין לתשובת בית אפרים חו"מ סי' ח', וע"ע אמרי בינה קונטרס בדיני הקנינים סוף סי' כ"ד).

והנראה בזה לפי מה שכתב הגאון ר' שלמה קלוגר בחיבורו חכמת שלמה על דין זה דפקח שנשא חרשת או שוטה (אהע"ז סי' ס"ז, ומשום מה על אף שקישרו לדין זכיה לשוטה על ידי אחר, לא ציין דברי המגיד משנה שכבר כתב כן שמדין זה דפקח שנשא שוטה הוא שנלמד דין זכיה ע"י אחר וצ"ע, אבל מדבריו מתבארים דברי המגיד משנה היטב).

וזה לשון החכמת שלמה:

"נשא חרשת או שוטה וכתב לה מאה מנה כתובתה קיימת מפני שרצה להזיק נכסיו. נ"ב לכאורה אינו מובן ל"ל טעם זה, אטו עד השתא לא ידענא דיכול אדם להתחייב בדבר שאינו חייב, אך נראה דהנה קיי"ל חרש ושוטה אין להם זכיה ע"י עצמו רק אם אחר זיכה להם זוכין, א"כ אם בא אדם להתחייב להם בשטר לא זכו רק אם זכה להם אחר בשטר בעבורם, אבל כל שלא זכה אחר בשטר בשבילם לא זכו דבר שאינו חייב.

והכא קמ"ל דלא צריך שיזכה להם אחר בשטר כתובה שלה, כיון דבאשה דעלמא אם הבטיח לה כתובתה אפי' מאה מנה חייב ליתן לה אפי' בדיבור בעלמא מכח דבהנאת נשואין גמר ומקנה ונתחייב, אבל בחרשת ושוטה לא שייך בה חיבת נשואין כ"כ ולא גמר ומקנה בפה לבד. מיהו אם כתב לה כתובה כיון דחזינן דטרח וכתב לה מוכח שחיבת נשואין שלה הי' חביב בעיניו, וגלי דעתי' דחיבה היא אצלו אז אמרינן אגב זה גמר והקנה בכתב זה וזכתה בו אף שלא ע"י אחר, וזה שכתב מפני שרצה להזיק את נכסיו וכיון שרצה בכך וניחא לי' גמר והקנה ונתחייב. כן נ"ל בירור הדברים, ודו"ק היטב"

ולפי"ד י"ל שזוהי כוונת המגיד משנה, דאילו היה הדין שגם זכיה ע"י אחר אינו מועיל לשוטה, הרי שוטה אין לו שום אפשרות זכיה כלל וכלל ולא היה מועיל גם חיוב על ידי עצמו על אף שטרח וכתב כתובה והראה שחיבת נישואין שלה היה חביב בעיניו, ולכן מזה דמועיל התחייבות ע"י כתיבת כתובה חזינן דשוטה הוא בר זכיה בעצם כל שיש בר דעת שזוכה לו, ויועיל זכיה ע"י אחר או זכיה ע"י התחייבות באופן שיש חיבת נישואין הנגלה לנו במי שטרח וכותב כתובה, ודו"ק.

נחזור לעניינינו, למה לא יועיל הכתובה שהגוי התחייב לבת ישראל כמו שמועילה כתובת הפקח לשוטה, ותגדל הקושיא לדעת הט"ז שם (בסוף סי' ס"ז) דהכתובה בהיותם בגיות הייתה שם כתובה עליהם, דגם בדיניהם יש כתובה, יעויין שם דבריו.

וכבר נתקשו בזה האחרונים שם (בסוף סי' ס"ז), ראה שם בדברי בעל ההפלאה בקובץ אחרון וכן בדברי בעל הנתיבות בספרו בית יעקב שם, ושניהם קבעו מתחילה כדבר פשוט שהתחייבות של גוי שמתחייב כתובה לא גרע מחייב עצמו באתנן דמתחייב אף ללא קנין.

והנה דבריהם אלו שהתחייבות הכתובה מועילה מדין שכר, הם כעין דברי הקצוה"ח הנ"ל במה דמועיל כתובה לשוטה דאינו מדין מתנה רק מדין שכר, רק שהקצוה"ח נחית מדין שכר שפחה לשמשו והם נחתו מדין אתנן ושכר על הבעילה [וראה עוד בבית מאיר (אהע"ז רס' קע"ז) ובשו"ת חתם סופר (אהע"ז ח"א סי' קכ"ה) כיוצ"ב לדמות התחייבות בנישואין לדין אתנן זונה ואכמ"ל], ועל הקצוה"ח שהוא מדין שכר שפחה לשמשו העיר הבית אפרים הנ"ל דזה אינו שהרי נזונת משלו וטב ליה למיתב טן דו עי"ש, וזה לא שייך אם הוא מדין אתנן ושכר על הבעילה. וע"ע באמרי בינה שם שהעיר על הקצוה"ח מדברי הרמב"ן במלחמות כתובות (לו,א) דכתובה כמתנה והרי דחיוב כתובה אינו שכר עי"ש, והערה זו הינה גם על הבית יעקב וההפלאה, ויש מקום ליישב הערה זו ואכמ"ל.

אמנם לפני שניכנס לדין זה נעתיק את דבריהם שם, שלענ"ד הם יסוד גדול ביסוד כל חיוב כתובה שהבעל מתחייב לאשתו, ויש למצוא כמה נפק"מ לדינא בזה.

זה לשון בעל ההפלאה שם בסי' ס"ז סי"א :

"והנה הבית שמואל כתב בשם השלטי גיבורים דעכו"ם שנשא בת ישראל וכתב לה כתובה ונתגייר אין הכתובה כלום דלא כיש מי שחולק ע"ש. ולענ"ד נראה דלא גרע מאם התחייב דבר באתננה דחייב לשלם דהוי כמו לזה בנכרותו ונתגייר דחייב לשלם, והוא הדין באתנן כדאיתא בחו"מ סי' פ"ז סעיף כ"ה, ובנוכרית שאני כיון שהחיוב הי' בשעה שהיתה נוכרית הו"ל כהפקעת הלואתו דמותר. ואף שלא תפסו הקדושין לא גרע מחייבי לאוין לר' עקיבא דלא תפסו קידושין, ואפילו הכי יש לה כתובה כדאי' ביבמות דף פ"ה וכו"ש הכא דכתב לה. ועיין מ"ש בחידושינו ליישב קושית הלח"מ על הרמב"ם".

זה לשון בעל הבית יעקב שם :

"אך לכאורה קשה מה"ת לא יתחייב אפילו בהתוס' שכתב לה, דהא ודאי אפילו אם הנוכרי מחייב עצמו באתנן מי לא יתחייב לה, הא דבר זה כקנין דמי כמבואר בע"ז ר"פ השוכר, ואטו נוכרי לאו בר קנין וחיוב הוא הא ודאי דקנין וחיוב של נוכרי מהני. לכן נראה הטעם דנוכרי לא התחייב א"ע רק באופן שלא יפסק האישות שלהן עד יום מותם, דבעולת בעל יש להם ולעולם לא כלה האישות שלהן עד יום מותם, ומש"ה כשנתגיירה וכלה האישות תיכף דכשנתגיירה כקטנה שנולדה דמי והיא מותרת באחר וכלה האישות קודם הזמן שהתנו ביניהם, ועל אופן זה לא התחייב את עצמו וכשחוזר ומקיימה כנשואין אחרים וחדשים הן חשוב וחיוב הראשון כבר נתבטל".

והנה, בעל ההפלאה אכן נשאר בזה לדינא עכ"פ בגוי שכתב כתובה לבת ישראל דאף בגירותו ישאר עם חיובו שחל עליו בעת היותו גוי שנתחייב בכתובתה בעצם התחייבותו והבטחתו מדין אתנן, ונשאר חיובו גם לאחר שיתגייר כמו לזה בנוכריותו ונתגייר, ורק בנוכרי שנשא נוכרית הו"ל כהפקאת הלואתו של העכו"ם לאחר שנתגייר.

אולם הבית יעקב כתב סברא לפטרו משנתגייר מחיוב הכתובה שחל עליו בהיותו גוי מדין אתנן, כי חיובו הייתה רק באופן שלא יפסק האישות שלהן עד יום מותם ומשנתגיירו כלה האישות כקטן שנולדה וכלה האישות קודם הזמן שהתנו ביניהם ועל אופן זה לא התחייב, והבית יעקב מדבר באופן שידע שהוא גוי ועל דעת זה התחייב כתובה באופן שלא יפסק האישות שלהן עד יום מותם.

ומדברי שניהם נלמד לדינא בנידון דידן שגוי נשא בת ישראל והגוי בהתחייבו חשב להתחייב כחיובי היהודי, שהרי חשב שיהודי הוא, דבכה"ג חל חיובו מדין אתנן, וחיוב זה לא פקע בזה שבית הדין קובע שהנישואין מופקעים כי קידושי גוי הוא, שהרי כל קידושי ונישואי גוי אין להם תוקף ואעפ"כ כתבו בפשיטות שחל עליו חיוב כתובה וכמו כל חיוב אתנן על עצם הבעילה ק"ו על הסכמה להינשא ולהיבעל לו כדרך בני זוג נשואים.

והנה הלום מצאתי מבואר להדיא בתוספתא ריש כתובות (פ"א ה"ג) שיש חילוק בין נישואי שוטה לפקח לבין נישואי בת ישראל לגוי:

"פקח שנשא חרשת או שוטה כתובתן מאתים מפני שרוצה להחזיק להם את הנכסים ... גוי ועבד הבא על בת ישראל אף על פי שחזר הגוי ונתגייר עבד ונשתחרר אין להן כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה".

וצריך לבאר מה הבדל יש ביניהם, ונראה דההבדל הוא כי בגוי אמרינן דלא רצה להתחייב ומשא"כ בשוטה, ולהסבר הקצוה"ח הנ"ל אכן לא ברור החילוק וכבר העיר מזה בעל החזון יחזקאל שם על התוספתא יעויין שם דבריו, והנה באמת מבואר כאן נגד ההפלאה, אלא אם כן נאמר בדוחק שהוא יסבור דכתוספתא לא מדובר באופן שכתב כתובה בגיותו.

וקצת תימה על בעל השלטי הגיבורים שלא ציין דברי התוספתא, ואולי זה גופא טעם החילוק משום סברת השלטי גיבורים שאין ראוי לקיים הכתובה בנישואי עבירה ודו"ק, ועיין שירי מנחה על התוספתא מהגאון הר"ר יצחק שבדרון בנו של המהרש"ם ודו"ק. אבל עכ"פ בגוי שהתחייב כתובה לבת ישראל כשירה בחשבו שהוא יהודי לפטרו מחיובו בעת גיותו לא מצינו.

כתובה בנישואי עבירה

והנה נידון דידן אין לדון משום סברת השלטי גיבורים הנ"ל שגוי שכתב כתובה לבת ישראל הרי בעבירה נישאת לו ואין ראוי לקיים כתובתה הואיל ונישואי עבירה הם, שהרי ההפלאה הוכיח להיפך מחייבי לאוויין לפי ר"ע, וראה באוצר הפוסקים מה שהביאו בזה. אולם עכ"פ בנידון דידן שהאשה בעת הנישואין לא ידעה שזה נישואי עבירה אין מה לקנוס אותה, ואדרבה, יש לפצותה יותר על שנבעלה לגוי שלא בדיעתה, וככל שחל חיוב על הגוי אין שום סיבה לפטרו.

ובאמת יסוד הדין לפטור את הבעל מכתובה בנישואי עבירה, מקורו בפרק יש מותרות (יבמות דף פ"ה ע"ב) ובדברי הפוסקים בסי' קט"ז. ושם מבואר, שלענין תוספת כתובה גם בחייבי לאוין שיש איסור בקידושין, ואף באופנים שקנסו אותה להפסיד כתובתה כגון בלא הכיר בה, מ"מ תוספת יש לה. ובאמת לדעת הרמב"ם (פכ"ד מאישות ה"ד) הטעם דבהכיר בה יש לה גם עיקר כתובה, היינו מטעם זה גופא שרצה להזיק בנכסיו, עי"ש.

והסכמת הב"ש שם בסי' קט"ז (סוף ס"ק א') היינו כפי שנוטה שם הח"מ (סק"א) דגם בחייבי כריתות, על אף שאין קידושין תופסין בה ואינה צריכה גט, מ"מ יש לה תוספת כתובה בהכיר בה מפני שרצה לזווק בנכסיו מפני חיבת ביאה, ואפ' בלא הכיר בה יש לה תוספת וכמו בחייבי לאוין, עי"ש.

וכן הדין ב'איילונית' בסוף פרק "אלמנה ניזונת" (כתובות דף ק' ע"ב) במתני' "הממאנת השניה והאיילונית אין להן כתובה", ופרש"י **איילונית משום דמקח טעות הוא**. ובגמ' (ק"א ע"א):

"אין להן כתובה אמר שמואל לא שנו אלא מנה מאתיים אבל תוספת יש להן, תניא נמי הכא נשים שאמרו חכמים אין להן כתובה כגון הממאנת וחברותיה אין להן מנה מאתיים אבל תוספת יש להן כו".

ופרש"י: **"אבל תוספת יש לה דמתנה בעלמא יהיב לה בחיבת ביאה"**.

והנה על אף שבברייתא שלפנינו לא כתוב להדיא איילונית אלא הממאנת וחברותיה, אולם רוב הראשונים נקטו דחברותיה כולל גם איילונית, וכמפורש שם ברי"ף (נ"ט ע"ב) וכ"ה ברמב"ם (פכ"ד מאישות ה"ב) ובתוס' שם לעיל (דף נ"ד ע"ב ד"ה ולעוברת), וכתב המגיד משנה שכך עיקר כי כן אמרו בפירוש בירושלמי (כתובות פרק ז הלכה ו) דאף איילונית יש לה תוספת כתובה, וזה דעת הגאונים ז"ל וכן הסכימו בעל העיטור והרמב"ן והרשב"א כדברי רבנו, ע"כ.

והראב"ד על הרמב"ם השיג עליו מדוע שיהיה תוספת באיילונית שלא הכיר בה, וכן הקשו בהשגות הראב"ד (נט:) וברמב"ן ורא"ה (ק:): למה יצטרך לתת תוספת כתובה באיילונית שלא ידע שאינה ראויה לו והרי זה מקח טעות. אולם ברמב"ם שם (פכ"ד מאישות ה"ג) ביאר טעם הדבר:

"ולמה אין להן עיקר ויש להן תוספת, העיקר שהוא תקנת חכמים כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה הואיל ולא הכיר בה אין לה עיקר, אבל התוספת שהוא חייב עצמו בה כל זמן שתרצה ותעמוד לפניו, הרי עמדה בתנאי שלה, והרי תקנת לו הנאתה והרי היא עומדת, אבל התורה אסרה אותה עליו ומה היא יכולה לעשות לפיכך יש לה תוספת, שאין מעשיה הן הגורמין לה להאסר אחר הנישואין כו".

וראה גם בדברי הרמב"ם לעיל (פט"ו מאישות ה"ח) באשה עקרה וחזקת החולי ממנה, דמכל מקום יש לה תוספת כתובה דלא גריעה מאיילונית שלא הכיר בה שיש לה תוספת.

להלכה פסקינן בשו"ע סי' קט"ז ס"ג דאיילונית אם לא הכיר בה דינה כחייבי לאוין שלא הכיר בה, ולעיל שם בסעיף א' כתב המחבר שאם לא הכיר בחייבי לאוין אין לה עיקר אבל תוספת יש לה. הרי דלהלכה פסק המחבר ללא עוררין כדעת הגאונים רי"ף רמב"ם ורוב הראשונים דאיילונית לא מפסידה תוספת כתובה, וכבר ציין שם הגר"א דזה דלא כדעת הראב"ד שחלקו עליו כל הפוסקים והסכימו לפירוש הרי"ף, ועי"ש בכנסת הגדולה בזה שלא הובא כלל דעת הראב"ד להלכה ושאי אפשר לומר קים לי כוותיה.

וכתב הבית שמואל שם (סק"ג):

"וכלל הוא, שלא הפסידה תוספת אלא כשהיא יודעת מחיסרון, והוא דבר שאין אדם מתפייס בו".

ולכן, גם באשה עקרה שאינה יכולה ללדת קי"ל כהרמב"ם הנ"ל דיש לה תוספת כתובה כמו באיילונית, ראה בית שמואל (סי' קנ"ד ס"ק כ"ב). וראה עוד בבית שמואל שם וכן בהמשך (רס' קי"ז) ובדברי שאר הנו"כ שם מה שהאריכו בזה בחילוק בין איילונית לאשה בעלת מום או ברואה מחמת תשמיש לדעת הרמב"ם דאין לה תוספת. וראה עוד כיוצ"ב בפסקי דין רבניים (חלק ד' עמ' 216) מביה"ד הרבני הגדול בהרכב הרבנים ע. הדאיה, י.ש. אלישיב, ב. זולטי זצ"ל.

והנה הבית מאיר שם בסי' קט"ז העיר על החלקת מחוקק והבית שמואל הנ"ל בחייבי כריתות שלא הכיר בה במה תזכה בתוספת, ואף בהכיר בה נשאר בצ"ע וראה שם בדבריו גם בתחילת סי' קי"ז. אולם מאידך בעל ההפלאה בקו"א שם בס' קט"ז (סק"א) הביא ראיה לדבריהם דאע"ג דאין הקידושין תופסין אפ"ה שייך תוספת כתובה משום חיבת ביאה, כדמוכח מאיילונית דבלא הכיר בה אין צריך גט (לדעת תוס' והרא"ש ריש יבמות), ואפ"ה יש לה תוספת. מכאן, שאף בחייבי כריתות שאיסורם חמור ולא תופסים הקידושין, אמרינן שנתרצה משום חיבת ביאה. וכמו כן, מצאנו שגם ברואה מחמת תשמיש לדעת הרמב"ן דנאמנת בתחילת סי' קי"ז, יעויין שם דבריו.

גם מרנא החתם סופר זצ"ל בחי' למס' כתובות (ק ע"ב) הביא להלכה דברי החלקת מחוקק הנ"ל דגם בחייבי כריתות שלא ידע מהן חייב בתוספת כתובה, וכתב:

"מיהו גופיה דמילתא צריך לי עיון גדול בין בחייבי כריתות בין באלמנה לכהן גדול ובכל איסורין דאורייתא, מאי שנא מהא דחושן משפט סי' רל"ד דהמוכר דברים האסורים מן התורה ואכלו צריך להחזיר להם הדמים, ומאי טעמא נוציא התוספת בלא הכיר בה, ואחר שנתקשתי בזה הרבה מצאתי שכבר עמד בזה הבית מאיר רסי' קי"ז ולא העלה כלום כו', ונראה לי בשלמא אכילת איסור אע"ג דבאונס הוה ופטור מעונש, מכל מקום מטמטם הלב כמבואר ברמ"א יו"ד סו"ס פ"א, מה שאין כן בעילת איסור".

וע"ש שהביא דברי הרמב"ם הנ"ל באיילונית וחייבי לאוין ומה שכתב על פי זה. וע"ע בבית יעקב (רסי' קי"ז) מה שכתב בזה.

עכ"פ נראה ברור, די ש ללמוד להלכה למעשה מחייבי כריתות ומאיילונית שלא ידע מהן, דהוא הדין בנישואי גוי לבת ישראל, דלא אמרינן שיש כאן מקח טעות וחיובו בתוספת כתובה לא חל, אלא על אף שאין חלים הקידושין וזה אף נישואי עבירה לאשה, יש לה תוספת כתובה בכתב לה.

האם יש איסור לנכרי לשאת ישראלית

נוסיף לזה, מה שכתבו האחרונים בפשיטות שרק בת ישראל מוזהרת על בעילת עכו"ם אבל העכו"ם עצמו אינו מוזהר על הדבר ואין עליו שום איסור לבוא על בת ישראל ולהינשא לה, ולדעת הרבה אחרונים אפ' ב'לפני עור' אינו מוזהר בזה שמכשילה, כי בן נח אינו מוזהר על לפני עור כמבואר בעבודה זרה (דף י"ד ע"ב) ועיין שם בתוס' (טו ע"ב ד"ה לעובד כוכבים). ולפי"ז ודאי שחיבת ביאה איכא בנידון דידן כי אין כלל איסור עליו, ובוודאי נתרצה בתוספת הכתובה משום חיבת ביאה על אף שלא חלו הנישואין.

יסוד זה שעל העכו"ם עצמו אין איסור לבוא על בת ישראל ולהינשא לה והאיסור אינו כי אם עליה, הנה לאחר החיפוש מצאתי שכתבוהו גדולי האחרונים בפשיטות, והוא במסכת יבמות פרק החולץ (דף מ"ז ע"א) בגר שבא ואמר שגירותו אינו גירות כי נתגייר בינו לבין עצמו, דאמרינן שם בגמ' דאינו נאמן לפסול את בניו כי אם לפסול את עצמו, וכתבו הראשונים דהיינו שאסור לישא בת ישראל ומשום דמשוי נפשיה חתיכה דאיסורא (ראה שם ברא"ש, בתוס' דף כה ע"ב ד"ה לימא, וכן שם בתוס' דף מז ע"א ד"ה נאמן אתה לפסול עצמך).

ונתקשו האחרונים, הרי לגוי אין שום איסור לישא בת ישראל וכל האיסור אינו כי אם עליה, ומכיון שאין הגר נאמן לגבי אחרים והאשה הישראלית מותרת להינשא לו, מה שייך שהוא אסור לישא בת ישראל מדין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא הרי גם לפי דבריו שהוא גוי אין לגוי שום איסור לישא בת ישראל. ראה באריכות בתשובת חמדת שלמה (יו"ד סי' כ"ט) ובחידושי שם למס' יבמות וראה שם שכתב שנו"נ בקושיא זו עם הגאון בעל הבית מאיר, וכן הקשו הרבה אחרונים

מפרשי התלמוד שם ראה קרן אורה, ישרש יעקב (לפוסק המפורסם בעל שו"ת בית שלמה), שערי יושר (שער ו' פ"ד), מכתבי תורה (סי' רמ"ח), וע"ע בהגהות חשק שלמה שם ביבמות ועוד.

וראה שם בחמדת שלמה שהגאון בעל הבית מאיר תירץ לו שאין זה מדין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא כמו בעלמא, אלא שנאמן לעשות עצמו איסור לכל העולם, והיינו שאוסר עצמו על האשה ולא שיש איסור על עצמו אלא שיש בכוחו לאסור עצמו שיהיה הוא אסור על בת ישראל, וכן תירצו שם בעל הישרש יעקב (וראה שם שזה נגד השב שמעתתא, שמעתא ו פ"ו ופי"ט שאין אדם יכול לאסור עצמו על חבירו כי אם מדין נדר), והשערי יושר באריכות. וראה שם עוד בקרן אורה ובחשק שלמה וחמדת שלמה הנ"ל ובעוד אחרונים מה שתירצו בזה, ויש לציין גם לדברי קובץ שיעורים ח"ב (קונטרס דברי סופרים ס"א אות כא-כב) ודו"ק.

העולה מזה, שהאחרונים נקטו בפשיטות, שעל העכו"ם עצמו אין איסור לבוא על בת ישראל והאיסור אינו כי אם עליה.

וכן כתבו בעל הערך שי (אהע"ז סוף סי' טז) ובעל השואל ומשיב (בהגהותיו על הנודע ביהודה מהדו"ת אהע"ז סי' ק"ג) בפשיטות שאין על העכו"ם איסור, ולהלן נביא דבריהם. וכן כתב באגרות משה (אהע"ז ח"ג סי' ל' ענף א') שפנויה בת ישראל אין על העכו"ם שום חטא מלזנות ומלישא בת ישראל דרך חתנות, ורק על הישראלית איכא האיסור אבל על העכו"ם ליכא שום איסור.

ומדברי האחרונים הנ"ל מתבאר שאף בדרך אישות שהוא איסור דאורייתא על האשה להינשא לעכו"ם והאשה לוקה על הדבר (רמב"ם פי"ב מהל' איסורי ביאה ה"א ושלחן ערוך אהע"ז סי' טז ס"א, וכמבואר במסכת עבודה זרה דף לו ע"ב ומסכת סוטה דף כו ע"ב, וראה תוס' יבמות טז ע"ב ד"ה קסבר, וע"ע במהרש"ם ח"ב סי' ק"י, ואכמ"ל), מכל מקום האיסור אינו כי אם על האשה הישראלית ולא על העכו"ם.

בנוסף, אף משום הבאת תקלה על ידו, קי"ל להלכה למעשה ברמב"ם (פי"ב מהל' איסורי ביאה, הלכה ט-י) דעל אף דישראל הבא על הגויה, הגויה נהרגת מפני שבאת לישראל תקלה על ידה, אולם גוי הבא על בת ישראל פנויה אין הגוי נהרג. והיינו כמו שביארנו האחרונים דשאני ישראל שבא על הגויה דהוי אביזרייהו דעריות מפני שאם בא עליה בפרהסיא קנאים פוגעים בו והוי תקלה רבתי שנכשל על ידה, אבל גוי שבא על הישראלית אין זה אביזרייהו דעריות דלא אשכחן מיתה על זה (אור שמח ה"ל, מלכים פ"ט ה"ז, וכן ביארנו החמדת שלמה הנ"ל ביבמות דף מ"ז ע"א והכלי חמדה פרשת כי תצא אות ה').

ואכן ידועה מחלוקת הראשונים, האם הא דנתחדש בישראל הבועל ארמית בפרהסיא דקנאים פוגעים בו בשעת מעשה האיסור, נתחדש גם בישראלית הנבעלת לארמי. אולם להלכה קיימא לן כדעת הרמב"ן במלחמות (סנהדרין סו"פ בן סורר ומורה, וע"ע תורת האדם שער המיחוש ענין הסכנה) והר"ן (יומא דף פ"ב ע"א) שאין קנאים פוגעים בישראלית הנבעלת לגוי אלא רק בישראל הבא על הגויה, וגוי הבא על הפנויה לא מקרי גילוי עריות אלא תעבור ואל תיהרג עיין שם ברמב"ן, וכן מבואר ברמ"א יו"ד סי' קנ"ז ס"א (וע"ע סי' ט"ז ס"ב ובביאור הגר"א שם סק"ט), וכן נקטו הבית יוסף (שו"ת דיני גיטין סי' י"ד) שלא אמרו קנאים פוגעים אלא בישראל הבא על הגויה ולא בבית ישראל הנבעלת לגוי, וכן נקטו גדולי הפוסקים בעל הנודע ביהודה (מהדו"ת אהע"ז סי' ק"ג) ומרנא החתם סופר (אהע"ז ח"ב סי' פ"ב).

איברא דגם לדעת רבינו אברהם מרגנשפורג הסובר דדין קנאים פוגעים אמור גם בישראלית הנבעלת לגוי, ראה בהגהות מרדכי (יבמות פ"ד סי' קח) והובא גם במהרי"ק (שורש קע"ה) ותרומת הדשן (סי' רכ"ג) ועוד, מכל מקום כתב בעל השואל ומשיב בהגהותיו על הנודע ביהודה (הנ"ל מהדו"ת אהע"ז סי' ק"ג) דהיינו שקנאין פוגעין "בה" אבל הגוי לא עביד איסור ואין פוגעין "בו".

והוסיף השואל ומשיב שיש טעות סופר במהרי"ק הנ"ל שהביא שיטה זו, וצריך לומר קנאים פוגעים "בה" במקום בו, כי הגוי אינו נהרג על ידי קנאים מאחר שלא עבד איסורא. והנה למה שנתבאר לעיל אולי היה מקום לדון לשיטה זו שהגוי יהרג משום "תקלה" כמו בישראל שבא על הגויה שהיא נהרגת מהאי טעמא שבאת תקלה על ידה וכנ"ל מהרמב"ם, אלא שלהלכה לא קי"ל כן דפסקינן כהרמב"ן ואין כלל חיוב מיתה גם על הישראלית הנבעלת לגוי דאין קנאים פוגעין בה, ויהיה איך שיהיה הרי פסק הרמב"ם להלכה למעשה דהגוי אינו נהרג, וכנ"ל.

ונראה דיש אף להביא ראיה גדולה לדברי השואל ומשיב הנ"ל דאף לשיטה זו אין הגוי נהרג מדין קנאים פוגעים בו, ואלו שכתבו קנאים פוגעים "בו" הוא טעות סופר, כי כן הוא להדיא בשלטי הגיבורים על המרדכי יבמות (סי' כ"ט ד"ה מצאתי) כשהביא שיטה זו כתב שקנאים פוגעים "בה", וכן התרומת הדשן הנ"ל כתב שקנאים פוגעין "בה", וכ"ה בשארי האחרונים שהביאו שיטה זו, ושוב ראיתי במרדכי השלם מהדורת מכון ירושלים שאף בדברי הגהות מרדכי עצמו הביאו גירסא מכת"י קנאין פוגיעם "בה" במקום "בו", ודו"ק.

נחזור לעניינינו, למה שנתבאר שעל העכו"ם עצמו אין איסור לבוא על בת ישראל והאיסור אינו כי אם עליה, לפי"ז ודאי שחיבת ביאה איכא בנידון דידן כי אין כלל איסור עליו, וכוודאי נתרצה בתוספת הכתובה משום חיבת ביאה על אף שלא חלו הנישואין.

כל שכן בנידון שלפנינו, שהאישה לא תובעת להתגרש משום עצם מה שהוברר לה שהוא גוי והנישואים אסורים עליה, אלא תובעת גירושין משום בגידתו ועזיבתה לטובת אישה אחרת, אדרבה האישה כלל לא ידעה עד לאחר התביעה שהוא אינו יהודי והנתבע הוא זה שהעלה את הדבר שהוא אינו יהודי בתגובתו בתיק החזקת ילדים ובו טען לראשונה על חוסר סמכות לבית הדין לדון בתביעותיהם מאחר שאינו יהודי וכפי שהרחבנו לעיל.

מנגד, הנתבע כבר ידע כמה שנים מאמו שאינו יהודי ועל אף שהאמין לה המשיך בחיי הנישואין ולא עשה עם הדבר כלום כפי שהורה לבית הדין, וגם עכשיו שהוא מעלה את הטענה לראשונה שאינו יהודי, אין לזה כלל קשר לעניין הגירושין והכתובה.

להלן ציטוט מהפרוטוקול:

בית הדין: מה עשית עם המידע הזה?

המבקש: שום דבר. אני לא ידעתי מה המשמעות של הדברים האלה. עד עכשיו שהייתי צריך להצהיר.

בית הדין: לולא התביעות שלכם, לא היית,

המבקש: אני לא יודע מה היה קורה ומה הייתי עושה עם זה.

בית הדין: אתה מאמין לאימא?

המבקש: אני מאמין לאימא.

ב"כ האישה: [...] יש ראיות חד משמעיות שהוא מנהל רומן עם גברת בשם [ד' ח']. אני מדבר על הכתובה [...] ברגע שבאה דרישה לכתובה עלתה אסטרטגיה כבושה שהוא לא יהודי. שיחקו במסמכים, אני לא יודע מה עשו. שבית הדין יבדוק את זה כמו שצריך.

בית הדין: מה סכום הכתובה?

ב"כ האישה: 200 אש"ח.

בית הדין: נסרק לתיק?

ב"כ האישה: כן, במסגרת התביעה.

בית הדין: הצדדים התחתנו מתי?

ב"כ האישה: בשנת 2005.

ובהמשך הדיון:

ב"כ הבעל: ראשית לעניין היהדות, אני לא (?) אבל זה ענין דתי, או כן או לא.

בית הדין: יש מסמך.

ב"כ הבעל: המותב יברר. זה שהוא טוען שזה רק בגלל גירושין או הכתובה, זה לא נכון. העובדה ידועה לו כבר שנתיים שלוש אחרונים, מאז שאימא שלו אמרה. כל התיאוריה של חברי היא באמת מגוחכת. אי אפשר ליצור יהדות אם היא לא קיימת ואי אפשר לבטל יהדות אם היא קיימת. זה לא שאלה של כוונה או אסטרטגיה כזאת או אחרת.

כן ראיתי שכתב גם בעל הערך שי (אה"ע"ז סוף סי' סז) בפשיטות, שרק בת ישראל מוזהרת על בעילת עכו"ם אבל העכו"ם עצמו אינו מוזהר על הדבר ואין עליו שום איסור לבוא על בת ישראל, ואפ' ב'לפני עור' אינו מוזהר בזה שמכשילה כי בן נח אינו מוזהר על לפני עור וכו"ל, וראה שם בערך שי שמכח זה ס"ל כדעת השלטי גבורים ונחלק על ההפלאה הנ"ל בעכו"ם שנשא בת ישראל שחייב בכתובתה כי לא קנסו אותה כמו בחייבי לאוין לר"ע דלא תפסי קידושין, והעיר עליו הערך שי מדברי התוס' יבמות (פה, ב) דלר"ע ליכא כתובה בחייבי לאוין כיון דלא תפסי קידושין, ועוד דבחייבי לאוין שניהם מוזהרין ואין לקונסה יותר מבעלה משא"כ בבת ישראל לנוכרי שרק היא מוזהרת ולא הוא וכו"ל ויש לקונסה יותר, יעויין שם דבריו. והנה הערתו מדברי התוס' דלר"ע לית ליה כתובה בחייבי לאוין כיון דלא תפסי קידושין, צ"ע דלא מיירי שם בכתב כתובה וחייב עצמו כמו דמיירי ההפלאה.

ועכ"פ, לענין תוספת כתובה מפורש בח"מ וב"ש בחייבי כריתות דלא תפסי קידושין דאית לה תוספת וכו"ל וההפלאה לשיטתו הסכים ואף הביא ראיה לדבריהם כאמור. ויש להעיר על בעל ההפלאה והערך שי שלא ציינו כלום מחייבי כריתות שאין קידושין תופסין בהם הדומים יותר לנישואי גוי ויהודייה שאין קידושין תופסין בהם.

בכל אופן, כל הסברא לקנוס את האישה להפסיד כתובתה בנישואיה לעכו"ם היינו דווקא בידעה שהוא עכו"ם ועברה איסור קנסוה להפסיד כתובתה, מה שאינו שייך כלל בנידון דידן, שנישאה בהיתר בחושבה שהוא יהודי כפי שגם הוא חשב, ובפועל הוא לא נתרמה ועבר כלום כפי שנתבאר לעיל שעל העכו"ם אין איסור בנישואי בת ישראל, ועלמה זו בת ישראל הכשירה למה שלא תקבל את כתובתה.

וסברת הבית יעקב הנ"ל שהנוכרי לא התחייב רק באופן שלא יפסק האישות, ולא בנתגייר וכלה האישות דעל אופן זה לא נתחייב, הנה כל זה לא שייך בנידון דידן שנתחייב כחיוכי ישראל שהרי חשב שישראל הוא, ועתה אכן האישה תובעתו גירושין וכתובתה בטענת בגידה כמפורט בארוכה בכתב התביעה והאיש הסכים להתגרש ולגמור את קשר הנישואין, מה שבמצב רגיל זה אכן הזמן שעליו התחייב כתובה.

ואין לומר מצד אחר שהאיש פטור מכתובתה, משום שחיוב בטעות הוא, כי אילו היה יודע שהוא גוי ואין כאן קידושין ונישואין לא היה מתחייב כתובה. דזה אינו, שהרי גם בנישואי שוטה לא חלים הנישואין כלל ואפ' מדרבנן ואעפ"כ חל התחייבותו ולא אמרינן שהתחייב בטעות, וכמש"כ הריטב"א שם ביבמות (ק"ג, א) שאין הבעל יכול לומר מתנה בטעות הוה כי סבור הייתי שחלים הנישואין עכ"פ מדרבנן עי"ש וכן כתב הנימוק"י שם. וא"כ אין הבדל בין נישואי שוטה לנישואי עכו"ם. ובאמת גם בחייבי כריתות מחייבים אותן תוספת כתובה אף בלא הכיר בה וכו"ל

בח"מ וב"ש, ולא אמרינן שזה חיוב בטעות, וכן הדין באיילונית על אף שלא ידע וכמו שנתבאר לעיל בארוכה, ודו"ק, [וע"ע בשמחת כהן (ה"ז סי' י"ח אות ב') והוא נסתר מהג"ל].

אלא שבית הדין אין לו סמכות לחייב כתובה כי אינו יכול לדון רק כששני הצדדים יהודים, אולם בית הדין אומר בזה את ההלכה הצרופה, וככל שבית המשפט יזדקק לזה, מגלה בית הדין דעתו, כמובן בכפוף להצגת הכתובה המקורית על ידי האישה, וכן בכפוף לדיון בגוף הדין ככל שיטען הבעל שהפסידה את כתובתה בהתאם לדין.

פסק בית הדין הגדול

לסיום מן הראוי לציין בזה מפס"ד דומה מבית הדין הרבני הגדול (בתיק מס' 1168879/1):

השגת אישורי יהדות באמצעות מסמכים כוזבים –

התופעה, השלכותיה ונזקיה וחובת חשיפת הזיופים ותיקון העוולות והנזקים

אנו רואים לנכון לחזור על דברים שנכתבו בפסק דינו בתיק 1098138/4 הנזכר, דברים המורים והמתארים חובתו של בית הדין לפעול כשנודע לו שהוגשו בפניו מסמכים מזויפים. הדברים נכתבים בשינויים המחויבים:

בתקופה שבה החל גל העלייה הגדולה מברית המועצות, משנת 89 ואילך, חלק גדול מהעולים עלו לארץ על פי הצהרתם וללא הצגת תעודות. מלבד זאת לא נשאר תיעוד בלשכת הקשר שהייתה ממונה על אישורי העלייה. גם ללשכות מרשם האוכלוסין במשרד הפנים לא היו הכלים והאמצעים כפי שהם קיימים כיום כדי לבדוק את מהימנות הצהרות העולים על יהדותם, מציאות זו גרמה שבאותן שנים עלו לארץ עולים רבים שאינם יהודים, שאין להם קשר ליהודים ושאינם זכאים לעלייה על פי חוק השבות. הללו נרשמו כיהודים על פי הצהרותיהם או על פי תעודות מזויפות שהציגו. רק לאחר תקופה ארוכה התבררו העובדות, חודדו הנהלים ונקבע נוהל מעודכן ואמין במשרד הפנים לבחינת זכאותם של הרוצים לעלות, הדברים נבחנו בפני הקונסולים הישראליים במדינות שהיו חלק מברית המועצות ולאחר מכן בלשכת הקשר בארץ.

ידיעה זו שנודעה לאחר זמן הביאה בהמשך לנוהל נוסף שלפיו בעת שמוגשת בקשה על ידי מי מן העולים בתחילת שנות ה-90 לאשר את הבאת בני משפחתו נערכת בדיקה חוזרת לבחינת זכאותו של המבקש. במסגרת בדיקות אלו התגלו מקרים לא מועטים של עולים ממדינות אלה שאינם יהודים ושהשיגו את זכאותם לעלייה במרמה. לשכת רישום האוכלוסין פנתה מפעם לפעם לבתי הדין והשיגה על החלטותיהם לאישור יהדות לאור המסמכים המצויים בידם. לפעמים סירב משרד הפנים לרשום כיהודים את מי שבתי הדין אישרו כיהודים, ולפעמים לאחר שנרשם הלאום על פי החלטת בית הדין ביקשה לשכת רישום האוכלוסין לערוך בדיקה מחדש ולשנות את החלטה. הדבר אפשר לברר את האמת.

יש לציין שאף לאחר שנודע למשרד הפנים על הצורך בנוהל מסודר ונקבעו כללים ברורים ואמינים יותר לבדיקת זכאות לעלייה. עדיין לא היו לרבים מהדיינים בבתי הדין הרבניים את הידיעות הנצרכות והמקצועיות הנדרשת לעריכת בירורי יהדות ואופני היכולת לברר טענות אדם על יהדותו. לאחר תקופה החלו הדיינים להתייעץ עם מבררי יהדות מקצועיים, ורק לאחר זמן רב ניתנו הנחיות ברורות יהדות המצריכות קבלת חוות דעת של מברר יהדות מקצועי לפני מתן פסיקה בעניינים אלו. חוות דעת מקצועית של מברר יהדות או ידיעה על בוריה של התנהלות השלטונות ואורחות החיים שם היא תנאי הכרחי, וללא זאת כמעט שאי אפשר להוציא פסק דין מהימן בעניינים אלו.

מסיבה זו חובת דייני בתי הדין כיום לבדוק את יהדותו של אדם בכל מקרה שבו התעורר ספק, ובוודאי חובתם לבדוק על סמך מה ניתן אישור יהדות בפסקי דין מהשנים ההן שבהן היכולת המקצועית של בתי הדין בנושאים אלו לא הייתה מושלמת. ואין כאן מקום להאריך, הדברים בוארו בפסקי דין רבים שניתנו בבתי הדין בשנים האחרונות.

חובתנו להדגיש: עיקר בירור היהדות כיום נעשה על פי מסמכים, ולפיכך אסור לנו להתעלם ממי שמציג מסמכים מזויפים כדי לקבל מעמד של יהודי. אף אם הלה החזיק עצמו כיהודי והטעה במשך שנים רבות את הרשויות ואת הבריות – אין הוא עדיף ממי שמציג רישיון נהיגה מזויף או תעודות המראות על הסמכה מקצועית כגון רופא או עורך דין, שגם אם יפעל במקצועות אלו במשך שנים רבות ואף אם יצליח בתפקידו ייענש בכל חומר הדין והעיסוק בעניינים אלו ישלל ממנו. 'ולא תהא כהנת כפונדקית?'

במקרים שבהם מדובר במעשה זיוף שהוברר, חובת כל בית דין וכל רשות שיפוטית אחרת לגלות את האמת. אין ספק שכלפי האם, בנדוננו, או כלפי מי שהגיש את המסמך המזויף, במקרים אחרים, יש לפעול בכל חומרת הדין. לעומת זאת את המבקש עצמו לפעמים אפשר לזכות מחמת הספק שמא לא ידע את עלילות אימו אם הוא גדל תוך שחשב בתמימות שהוא אכן יהודי (אף על פי שלדעתנו ברוב המקרים גם המבקש מודע לאמת, וכך בנידון דידן, לדעתנו, גם מערערת 1 הייתה מודעת לאי־היותה יהודייה).

עניין יהדותו של אדם הוא דבר בסיסי המהווה 'שיקול-על' של אדם ביחס לזהות בן הזוג שאיתו הוא רוצה להקים את משפחתו, ולא יעלה על הדעת שבית דין ייתן ידו ויאפשר להסתמך על מסמך של בית הדין, הגוף המוסמך והמוכר כאמון על בירור יהדות בארץ ובעולם, כאשר מתברר לבית הדין שבית דין קודם טעה ובוודאי אם הוטעה.

בתיק שלפנינו קיימת ראייה ממשית לכאורה כי זכות העלייה לארץ שקיבלה מערערת 2, [אלמונית], הושגה על ידי הטעיית משרד הפנים. לפיכך ייתכן ש[אלמונית] היא מאלה שאינם זכאים לגור במדינת ישראל, ודינה כדינם של המסתננים החוצים את גבולות המדינה שלא על פי חוק, של מזייפי דרכונים ושל הבאים באשרת תיירים ונשאים בארץ שלא כדין.

המקרה שלפנינו ודומיו חמורים אף יותר משל אלה: כניסה בזהות מזויפת של יהודי משמעה קבלת מעמד אוטומטי בישראל וקבלת תקציבים על חשבון משלם המיסים, ומעל הכול פגיעה בציפור הנפש של רבים מאזרחי ישראל ששרדו אלפי שנות גלות הבאים למדינת היהודים ועל ידי תרמית מוצאים עצמם נשואים ללא יהודים באישור הגוף המוסמך והאמין במדינת ישראל על יהדותו של אדם.

אין מדינה מתוקנת שלא תזדעזע ממתן אישור להמשיך ולעסוק ברפואה, למשל, למי שמציג מסמך המעיד להיותו רופא מוסמך כשיתברר שהמסמך מזויף. האם גילוי שהתעודה מזויפת לאתר שנים רבות מקל את חומרת ההטעיה? נהפוך הוא: הנזק רק מחמיר, והענישה צריכה להיות בהתאם. והוא הדין כאן.

לדעתנו אדם המרמה את שלטונות המדינה ואת הערכאות המשפטיות שלה ומשיג דבר במרמה – לא ראוי שיקבל סעד מערכאות המשפט במדינה, בחינת 'עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס'.

לפלא בעינינו מגמתם של גופים מסוימים הרואים עניין עיקרי, עד כדי 'מסירות נפש', בעזרה לפושעים ונוכלים והמגלגלים עיניים לשמיים כ'חסדי אומות העולם'.

אף אם יש מקום שמדינת ישראל תשקול לפעול 'במידת החסד' לגבי השארתם של הבנים של מבריחי הגבולות שלא כדין שגדלו בארץ, אין להתעלם מצד שני מהאומרים לנהוג 'במידת הדין' למען יידע כל זייפן ופושע שהוא חורץ את גורל משפחתו כולה לגירוש, ובוודאי את גירושו שלו, שהרי הכלל ש'לא יהא חוטא נשכר' חשוב ביותר לצורך הרתעה ומניעת שימוש באמצעים פסולים.

ומכל מקום אף אם מדינת ישראל תחליט להפעיל את מידת החסד – הדבר אפשרי רק לעניין זכות המגורים בארץ, אולם לעניין אישור היהדות – משהובהרה ההטעיה והתרמית חובתו של בית הדין להודיע בשער בת רבים את המצב לאשורו, ועל משרד הפנים לבדוק ולעדכן את טעותו, אף אם אין לבית הדין סמכות חוקית ישירה להורות לשנות סעיף הלאום והדת במרשם האוכלוסין.

לא ייתכן שמערכות המשפט והמדינה ייתנו יד לרישום כוזב ומטעה בכיסוי ותוך שימוש לרעה בכלים משפטיים, על ידי רומסי החוק והמשפט, דבר המביא להמשך ההטעיה הציבורית שנעשתה כלפי המערכות האמונות על בירור האמת, ועידור מעשים דומים של אחרים בעתיד.

ע"כ ציטוט פס"ד מבית הדין הגדול.

מסקנה

לאור האמור, בהתאם לחומר הנמצא בתיק ושמיעת עדותה של אם הנתבע הגב' [...], יש לקבוע כדלהלן:

- א. בית הדין קובע כי המבקש-הנתבע [פלונין] אינו יהודי.
- ב. בית הדין מורה על עיכוב נישואין למבקש [פלונין].
על המזכירות לשלוח העתק מהחלטה זו לידי מנהל בתי הדין הרבניים הרב דוד מלכא שליט"א כדי שינקוט הליכים מתאימים לרישומו ברשימת מעוכבי חיתון.
- ג. בהתאם לדין הישראלי – חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953, סעיף 2 – אין תוקף לנישואין של יהודים שנערכו כאן בישראל אלא אם כן נערכו על פי דין תורה, ומאחר שהתובעת הינה יהודייה ואין לנישואיה עם הנתבע שום תוקף הלכתי, שהרי אין תפיסת קידושין ונישואין בין יהודייה לנוכרי, משכך אין להם גם תוקף חוקי.
הצדדים רשאים לפנות אל בית המשפט לענייני משפחה להתרת נישואיהם, ובית הדין קובע כי הצדדים אינם צריכים גט לחומרא, ואין צורך להפנותם למתן חוות דעת נשיא בית הדין הרבני הגדול, לפי סעיף 3 לחוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969.
- ד. בהתאם לאמור ומבלי להורות דבר מה בעניין, רישום נישואיהם של הצדדים על ידי הרבנות נעשה בטעות ואין לנישואין אלו שום תוקף הלכתי ולא תוקף חוקי.
כך גם לעניין רישום נישואיהם על ידי הרבנות של אחי המבקש ובנות זוגם היהודיות [...]
שנישאו ונרשמו לנישואין כאן בישראל על ידי הרבנות ותוקף נישואיהם הם על פי הדין הישראלי בלבד.
על המזכירות להמציא העתק מהחלטה זו לידי הרב חזקיהו סאמין מנהל תחום נישואין ורבנים במשרד לשירותי דת.
- ה. לאור האמור, על אף שאין בית הדין מוסמך בענייני הנישואין והגירושין של צדדים שאין שניהם יהודים, בית הדין קובע באמרת אגב וללא קביעת הדבר כהחלטה שיפוטית, כי ברור

לבית הדין שמאחר שהמבקש ושני אחיו נישאו בישראל בידי הרבנות כאילו גם הם יהודים, מתוך טעות וללא הסמכה להשיאם, הרי שעל פניו מדובר בנישואים שנערכו גם מהפך האזרחי שלא כדין ולא היה להם תוקף אזרחי, ויש בכך להשליך על כמה תחומים, כגון הרישום במשרד הפנים או בעניין איסור ריבוי נישואין (ביגמיה) בחוק העונשין. אי לכך, בית המשפט המוסמך לכך לפי חוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969 הוא אשר יהיה מוסמך לקבוע זאת בהחלטה שיפוטית במידה שבקשה כזו תוגש לפניו ומן הסתם אם ידון בכך, החלטה זו של בית הדין תהיה לנגד עניין והוא יוכל לשקול את האמור בה בהתאם לסמכותו ולשיקול דעתו ולתת את החלטתו בנדון.

- ו. אף אם אין לבית הדין סמכות חוקית ישירה להורות לשנות את סעיף הלאום והדת במרשם האוכלוסין. בית הדין פונה למשרד הפנים שיבדוק ויבחן את תיקון טעותו בדבר רישום לאום כוזב של המבקש [פלוגי], אימו [...], ואחיו של המבקש [...]. על המזכירות להמציא העתק מהחלטה זו למשרד הפנים.
 - ז. לאור האמור, גם שלושת בנותיהם הקטינות של הצדדים, וכן שלושת הילדים של [...] שני אחי האישי, דינם כמי שנולדו לאם יהודייה ולאב גוי ואסורות להתחתן עם כהן, אולם מאחר שלא עמדו בפני בית הדין והם צד ג' אין לבית הדין סמכות חוקית ישירה להורות בעניינם.
 - ח. מבוקש מהנהלת בתי הדין לפנות לפרקליטות המדינה כדי לבדוק האם יש מקום לפתוח בחקירה פלילית נגד האם [...] בגין זיוף מסמכים, שימוש מסמכים מזויפים ועדות שקר. על המזכירות להמציא העתק מהחלטה זו להנהלת בתי הדין הרבניים.
 - ט. האישה פתחה תיק החזקת ילדים וכן תובעת את כתובתה בעקבות בגידת הבעל. מאחר שהנתבע אינו יהודי אין לבית הדין סמכות חוקית לחייב אותו בכתובת האישה, אולם ככל שבית המשפט יזדקק לדבר, מבהיר בית הדין ומגלה בזה דעתו, כי התחייבות הנתבע לאישה בעת נישואיה חלה כדין כל התחייבות כתובה, על אף היותו אינו יהודי, ויש לחייב אותו בסכום הכתובה בכפוף להצגת הכתובה המקורית על ידי האישה ולאחר קיום דיון הוכחות בתביעה זו.
- כאמור, מאחר שהנתבע אינו יהודי בית הדין נעדר סמכות לדון בהחזקת ילדים ותביעת הכתובה ועל המזכירות לסגור את התיקים.

הרב צבי בוקשפן – דיין

עברתי על דברי ידידי שנכתבו באורך רב בטוב טעם ודעת בעומק וברוחב דבר דבור על אופניו, והנני מסכים עם מסקנותיו.

אומנם לעניין חיוב הכתובה אינני מסכים שיש חיוב מאחר שאינו דומה גוי שידע שהוא גוי ובכל זאת התחייב דאפשר לומר דרצה ליזוק בנכסיו, למי שחשב שהינו יהודי, ועל דעת כן נישא בנישואין כדמו"י וכחלק מטקס הנישואין התחייב בכתובה, ופשוט שאילו היה יודע שהינו גוי לא היה נושא את אשתו כדמו"י, הן משום שהרבנות לא הייתה מאשרת והן משום שהוא לא היה מעוניין בזה, וממילא לא היה מתחייב לשלם כתובה.

מסכים אני כי ייתכן שההשוואה לחייבי כריתות שלא הכיר בהן נכונה, אך לא נוכל מעשה מפני שאנו מדמין מילתא למילתא והמוציא מחברו עליו הראיה.

אמנם ראוי היה לפסוק במקרה ספציפי זה פיצויי גירושין אילו הייתה הסמכות בידינו, עכ"פ, מכיוון שאין הדבר נפ"מ למעשה לא נדרשתי לרדת לשורשם של הדברים ולהכריע לכאן או לכאן.

לפיכך, הנישואין אינם כלום, הן מן הדין והן מכוח מקח טעות, וממילא התחייבות הכתובה אינה כלום, ואכמ"ל.

אוסף גם אני כמה נזק וכאב יש בכניסת גויים לכרם בית ישראל לטמאו ולחללו בשביל טובות הנאה כאלה ואחרות, בפרט כיום שבכל מקרה זכאי חוק השבות זכאים להטבות גם אם הינם גויים. ראוי היה להטיל קנס כבד על אם המבקש שרימתה ברגל גסה ובעזות מצח את רשויות המדינה וגרמה נזק בלתי הפיך לצאצאיה.

הרב אוריאל אליהו – דיין

גם אני מצטרף למסקנות בנוגע לבירור היהדות.

בנוגע לכתובה מאחר שהמקח היה מקח טעות ונחלקו הבית מאיר וההפלאה אם יש לה תוספת כתובה ככהאי גוונא ולא ברור שיש כאן חיוב כמו שכתב בשו"ת דברי חיים אה"ע סי' מח בשם הרשב"א [הרמב"ן] שבזנות במקח טעות אין תוספת וכפי שחלקתי בפס"ד 1196151/2 (פורסם) ואינו דומה לנוכרי ונוכרית, ואם כן, בנידון דידן אי אפשר לחייב בכתובה.

ועוד מתקנת הציבור להוציא מלב הפוחזים הריקים המהרסים את כרם ישראל ודורסים ברגל גאוה איסור חתנות, אין להיזקק לנידון זה כלל.

רק אציין בשולי הדברים, את הצער שנגרם לבת ישראל כשרה, שהונתה לחיות חיי איסור עם נוכרי והתבוללות כתוצאה מרמאות אם בעלה, וכמה צער ועוגמת נפש היה נגרם אילו היו ילדי הנוכרית בנות, וכמה דורות היו צריכים גיור, מאחר שאין דין משפחה שנטמעה נטמעה בנוכרי שנטמע.

וברוך שמסר את עולמו לשומרים – בתי הדין הרבניים – האמונים על בירור יהדות בצורה מקצועית, על מנת לבער המתחפשים לבוא בכרם ישראל במרמה.

המקרה שבפנינו, הוא אות ומופת, לחילוק הגדול שבין זמננו לבין ימי קדם, שבימי קדם האומר "ישראל אני" היה מפסיד, וחזקה על נוכרי שלא ירצה בסתם להיות מכלל ישראל ולקיים תורה ומצוות דבר שנדרש מכל המסתפח לקהילה היהודית שומרת תורה ומצוות.

אולם, כיום שהמדינה מטיבה עם העולים, בייחוד עולים המגיעים ממדינות נחשלות כלכלית, כדוגמת מדינות חבר העמים ובריה"מ לשעבר, שיש להם אינטרס כלכלי מובהק להשתקע בארץ, ויתרה מכך לא נדרשים לשמור תורה ומצוות, ואין להם הקרבה כלל, ממילא נסתרה החזקה הנ"ל ויש לחקור אחריהם מעיקר הדין בייחוד בשנים האחרונות שרוב העולים אינם יהודים ומסתפחים לקהילות החיים חיי תרבות הרוסית.

הרב יצחק רפפורט – אב"ד

לאור כל האמור לעיל בית הדין פוסק כדלהלן:

א. בית הדין קובע כי המבקש-הנתבע [פלוני] אינו יהודי.

ב. בית הדין מורה על עיכוב נישואין למבקש [פלוני].

על המזכירות לשלוח העתק החלטה זו לידי מנהל בתי הדין הרבניים הרב דוד מלכא שליט"א על מנת שינקוט הליכים מתאימים לרישומו ברשימת מעוכבי חיתון.

ג. בהתאם לדין הישראלי – חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953 סעיף 2 – אין תוקף לנישואין של יהודים שנערכו כאן בישראל אלא אם כן נערכו על פי דין תורה, ומאחר שהתובעת הינה יהודייה ואין לנישואיה עם הנתבע שום תוקף הלכתי, שהרי אין תפיסת קידושין ונישואין בין יהודייה לנוכרי, משכך אין להם גם תוקף חוקי. הצדדים רשאים לפנות אל בית המשפט לענייני משפחה להתרת נישואיהם, ובית הדין קובע כי הצדדים אינם צריכים גט לחומרא, ואין צורך להפנותם למתן חוות דעת נשיא בית הדין הרבני הגדול, לפי סעיף 3 לחוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969.

ד. בהתאם לאמור ומבלי להורות דבר מה בעניין, רישום נישואיהם של הצדדים על ידי הרבנות נעשה בטעות ואין לנישואין אלו שום תוקף הלכתי ולא תוקף חוקי. כך גם לעניין רישום נישואיהם על ידי הרבנות של אחיי המבקש ובנות זוגם היהודיות [...], שנישאו ונרשמו לנישואין כאן בישראל על ידי הרבנות ותוקף נישואיהם הם על פי הדין הישראלי בלבד.

על המזכירות להמציא העתק מהחלטה זו לידי הרב חזקיהו סאמין מנהל תחום נישואין ורבנים במשרד לשירותי דת.

ה. לאור האמור, על אף שאין בית הדין מוסמך בענייני הנישואין והגירושין של צדדים שאין שניהם יהודים, בית הדין קובע באמרת אגב וללא קביעת הדבר כהחלטה שיפוטית, כי ברור לבית הדין שמאחר שהמבקש ושני אחיו נישאו בישראל בידי הרבנות כאילו גם הם יהודים, מתוך טעות וללא הסמכה להשיאם, הרי שעל פניו מדובר בנישואים שנערכו גם מהפן האזרחי שלא כדין ולא היה להם תוקף אזרחי, ויש בכך להשליך על כמה תחומים, כגון הרישום במשרד הפנים או בעניין איסור ריבוי נישואין (ביגמיה) בחוק העונשין. אי לכך, בית המשפט המוסמך לכך לפי חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969 הוא אשר יהיה מוסמך לקבוע זאת בהחלטה שיפוטית במידה שבקשה כזו תוגש לפניו ומן הסתם אם ידון בכך, החלטה זו של בית הדין תהיה לנגד עניין והוא יוכל לשקול את האמור בה בהתאם לסמכותו ולשיקול דעתו ולתת את החלטתו בנדרן.

ו. אף אם אין לבית הדין סמכות חוקית ישירה להורות לשנות את סעיף הלאום והדת במרשם האוכלוסין. בית הדין פונה למשרד הפנים שיבדוק ויבחן את תיקון טעותו בדבר רישום לאום כוזב של המבקש [י'], אימו [...] ואחיו של המבקש [...]. על המזכירות להמציא העתק מהחלטה זו למשרד הפנים.

ז. לאור האמור, גם שלושת בנותיהם הקטינות של הצדדים, וכן שלושת הילדים של [א"ר] אחי האיש, וכן שני ילדיו של [א'] אחי האיש, דינם כמי שנולדו לאם יהודייה ולאב גוי ואסורות להתחתן לכהן, אולם מאחר שלא עמדו בפני בית הדין והם צד ג' אין לבית הדין סמכות חוקית ישירה להורות בעניינם.

ח. מבוקש מהנהלת בתי הדין לפנות לפרקליטות המדינה כדי לבדוק האם יש מקום לפתוח בחקירה פלילית נגד האם [...] בגין זיוף מסמכים, הצגת מסמכים מזויפים ועדות שקר. על המזכירות להמציא העתק מהחלטה זו להנהלת בתי הדין הרבניים.

ט. האישה פתחה תיק החזקת ילדים וכן תובעת את כתובתה בעקבות בגידת הבעל. מאחר שהנתבע אינו יהודי בית הדין נעדר סמכות לדון בהחזקת ילדים ותביעת הכתובה ועל המזכירות לסגור את התיקים.

פסק הדין מותר בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים וקרובי משפחתם.

ניתן ביום ו' באדר א' התשפ"ב (07/02/2022).

הרב צבי בוקשפן

הרב אוריאל אליהו

הרב יצחק רפפורט – אב"ד